

Raport privind asistența externă acordată Republicii Moldova, în perioada 2017-2018

ASISTENȚA EXTERNĂ eficacitate COORDONATOR NAȚIONAL eficiență COORDONARE ȘI COOPERARE sustenabilitate GESTIONAREA REZULTATELOR
sustenabilitate ASISTENȚĂ TEHNICĂ relevanță COORDONATOR SECTORIAL eficacitate PARTENERIAT eficiență COLABORARE sustenabilitate ASISTENȚA
TEHNICĂ relevanță COORDONATOR NAȚIONAL eficacitate ASISTENȚĂ FINANCIARĂ relevanță PARTENERIAT sustenabilitate
ASISTENȚA TEHNICĂ sustenabilitate COORDONATOR NAȚIONAL eficiență COLABORARE relevanță ASISTENȚA EXTERNĂ

LISTA DE ACRONIME

AE	Asistența externă
ADA	Agenția Austriacă pentru Dezvoltare
AFE	Asistența financiară externă
AID	Asociația Internațională de Dezvoltare
AMP	Platforma pentru gestionarea asistenței externe
AOD	Asistența Oficială pentru Dezvoltare
APL	Autoritate Publică Locală
AT	Asistența tehnică
BCDE	Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BPN	Bugetul Public Național
BS	Bugetul de Stat
CE	Comisia Europeană
CHF	Franc elvețian
CTIF	Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
CzDA	Agenția de Dezvoltare a Cehiei
CZK	Coroană cehă
DST	Drepturi speciale de tragere
DPO	Operațiunea pentru Politicile de Dezvoltare
ESP	Fondul Parteneriatului Europei de Est pentru Eficiență Energetică și Mediu
ENPARD	Programul European de Vecinătate pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
EUR	Euro
FISM	Fondul de Investiții Sociale din Moldova
FMI	Fondul Monetar Internațional
KfW	Banca Germană de Dezvoltare
GIZ	Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
GEF	Fondul Global de Mediu
GPEDC	Parteneriatul pentru eficientizarea cooperării pentru dezvoltare
IATI	Inițiativa internațională privind transparența asistenței
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
ÎMM	Întreprinderi mici și mijlocii
MAC-P	Proiectul „Agricultura Competitivă”
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MADRM	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului
MEI	Ministerul Economiei și Infrastructurii
MECC	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
MF	Ministerul Finanțelor
MJ	Ministerul Justiției
MSMPS	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
NIP	Facilitatea de investiții de vecinătate

ODD	Obiective de dezvoltare durabilă
ODIMM	Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii
OCDE	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
ONG	Organizație nonguvernamentală
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PGD	Parteneriatul pentru Guvernare Deschisă
PIB	Produs Intern Brut
PFSE	Proiecte finanțate din surse externe
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PTI	Puncte termice individuale
RM	Republica Moldova
SB	Suport bugetar
SDC	Agenția Elvețiană pentru Cooperare
SIDA	Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională
SND	Strategia Națională de Dezvoltare
SSF	Cadrul Unic de Suport
SSPT	Servicii de sănătate prietenoase tinerilor
SUA	Statele Unite ale Americii
TIKA	Agenția Internațională Turcă de Cooperare
UE	Uniunea Europeană
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii
USAID	Agenția Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională
USD	Dolar al Statelor Unite
YEN	Moneda națională a Japoniei

CUPRINS

Listă de acronime.....	2
Introducere.....	6
Sumar executiv	7
Angajamente	9
I. Asistența financiară externă acordată Republicii Moldova în perioada 2017-2018: tendințe și dinamici	11
1.1. Evoluția asistenței externe conform instrumentelor de finanțare 2017-2018.....	13
1.2. Asistența externă în contextul partenerilor externi de dezvoltare.....	16
II. Asistența externă sectorială.....	18
III. Programe de suport bugetar general.....	19
IV. Programe de cooperare transfrontalieră și transnațională	21
V. Asistență tehnică acordată Republicii Moldova în perioada 2017-2018.....	23
VI. Provocări/probleme în procesul implementării asistenței externe	26
VII. Anexe	27
A. Anexa 1: Asistența financiară externă raportată de către autoritățile publice (2017-2018).....	27
B. Anexa 2: Informație privind cele mai importante acorduri de granturi externe semnate, perioada 2017-2018 (pe donatori).....	28
C. Anexa 3: Informație privind acordurile de împrumuturi externe, semnate/intrate în vigoare, perioada 2017-2018 (pe creditorii).....	29
D. Anexa 4: Principalele sectoare de intervenție ale partenerilor de dezvoltare în Republica Moldova.....	31
E. Anexa 5: Debursările din programele de suport bugetar de care a beneficiat Republica Moldova în anii 2017-2018.....	32
F. Anexa 6: Lista instituțiilor beneficiare de asistență tehnică externă, 2017-2018.....	33
G. Anexa 7: Asistența externă sectorială în perioada 2017-2018.....	34

RESTRICȚII

Prezentul Raport poate omite, neintenționat, informații relevante privind unele proiecte de asistență externă. Eventualele discrepanțe posibile în cadrul Raportului, comparativ cu datele partenerilor externi, pot fi generate de următoarele aspecte:

- asistența externă acordată de către partenerii externi direct beneficiarilor (ex: ONG-lor/sectorului privat)
- ocolirea sistemelor naționale (o parte importantă a asistenței externe nu se reflectă în BPN și/sau se execută în afara sistemului trezorerial național, datorită modalității de implementare prin management direct și indirect al donatorilor);
- discrepanțe între clasificarea sectoarelor la nivel național și cele ale OCDE/DAC;
- discrepanțe minore între datele partenerilor externi de dezvoltare și a Ministerului Finanțelor, privind valorile debursate, ca urmare a fluctuației ratei de schimb valutar la data creditării conturilor;
- alte aspecte relevante care au impact asupra comparabilității datelor

Proiectele reflectate în Anexele la prezentul Raport includ cele mai importante proiecte din perspectiva bugetului alocat și nu neapărat prin prisma importanței activităților, astfel evidențiem faptul că Republica Moldova beneficiază și de proiecte cu bugete mici care finanțează inițiative importante atât la nivel local, național, cât și regional.

Pentru o viziune completă asupra asistenței externe de care beneficiază Republica Moldova pe toate dimensiunile de cooperare, se recomandă consultarea suplimentară a rapoartelor fiecărui donator în parte, publicate de obicei pe paginile web oficiale ale celor din urmă.

INTRODUCERE

Asistența externă, acordată de către partenerii externi de dezvoltare, continuă să joace un rol important în dezvoltarea socio-economică al Republicii Moldova, precum și în realizarea obiectivelor prioritare incluse în documentele strategice naționale, dar și drept suport în executarea angajamentelor asumate de către Guvernul Republicii Moldova.

Obiectivul prezentului Raport constă în sporirea transparenței și vizibilității asistenței financiare și tehnice externe acordate Republicii Moldova.

Valoarea practică a Raportului constă în creșterea gradului de conștientizare, în rândul părților interesate, privind evoluția și utilizarea asistenței externe destinată Republicii Moldova, rezultatelor atinse urmare a implementării proiectelor/programelor cu suportul partenerilor externi. Totodată, Raportul își propune familiarizarea cu provocările beneficiarilor/implementatorilor/coordonatorilor sectoriali ai asistenței externe în procesul de implementare a asistenței externe.

Raportul se axează pe asistența externă acordată Republicii Moldova și nu include ajutoarele umanitare sau donațiile către beneficiari, persoane fizice sau juridice din Republica Moldova.

Prezentul raportul a fost elaborat de către Secția asistență financiară externă din cadrul Direcției investiții publice și asistență financiară externă a Ministerului Finanțelor, în baza informațiilor prezentate de către coordonatorii sectoriali naționali ai asistenței externe, conform prevederilor *Hotărârii Guvernului nr.377 privind reglementarea cadrului instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe din 25.04.2018*¹, precum și în baza informației generate de *Platforma pentru gestionarea asistenței externe*².

¹ Hotărârea Guvernului nr.377 privind reglementarea cadrului instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe din 25.04.2018.

² www.amp.gov.md

SUMAR EXECUTIV

Asistența externă, oferită de către partenerii externi de dezvoltare reprezintă un element important în dezvoltarea economiei naționale, o sursă importantă de investiții în infrastructură, suport pentru elaborarea și dezvoltarea politicilor sectoriale și, nu în ultimul rând, o oportunitate pentru fortificarea capacităților instituționale ale autorităților publice din țara noastră, dar și un imbold întru implementarea reformelor.

În scopul asigurării unei mai bune coordonări a asistenței externe acordate Republicii Moldova, în perioada anului 2017-2018 au fost întreprinse o serie de măsuri pozitive și decisive la nivel național. Astfel, prin efortul Ministerului Finanțelor, de comun cu alte autorități publice, dar și cu sprijinul comunității donatorilor și creditorilor, la 25 aprilie 2018, Guvernul a aprobat prin HG nr.377 *noul Regulament privind cadrul instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe*.

Astfel, Ministerul Finanțelor a fost desemnat drept autoritate națională de coordonare a asistenței externe, reprezentând implicit și punctul unic de contact/control în relația cu partenerii externi de dezvoltare și autoritățile publice privind propunerile de proiecte/programe de asistență externă. Cancelaria de Stat fiind responsabilă de proiectele/programele de asistență tehnică.

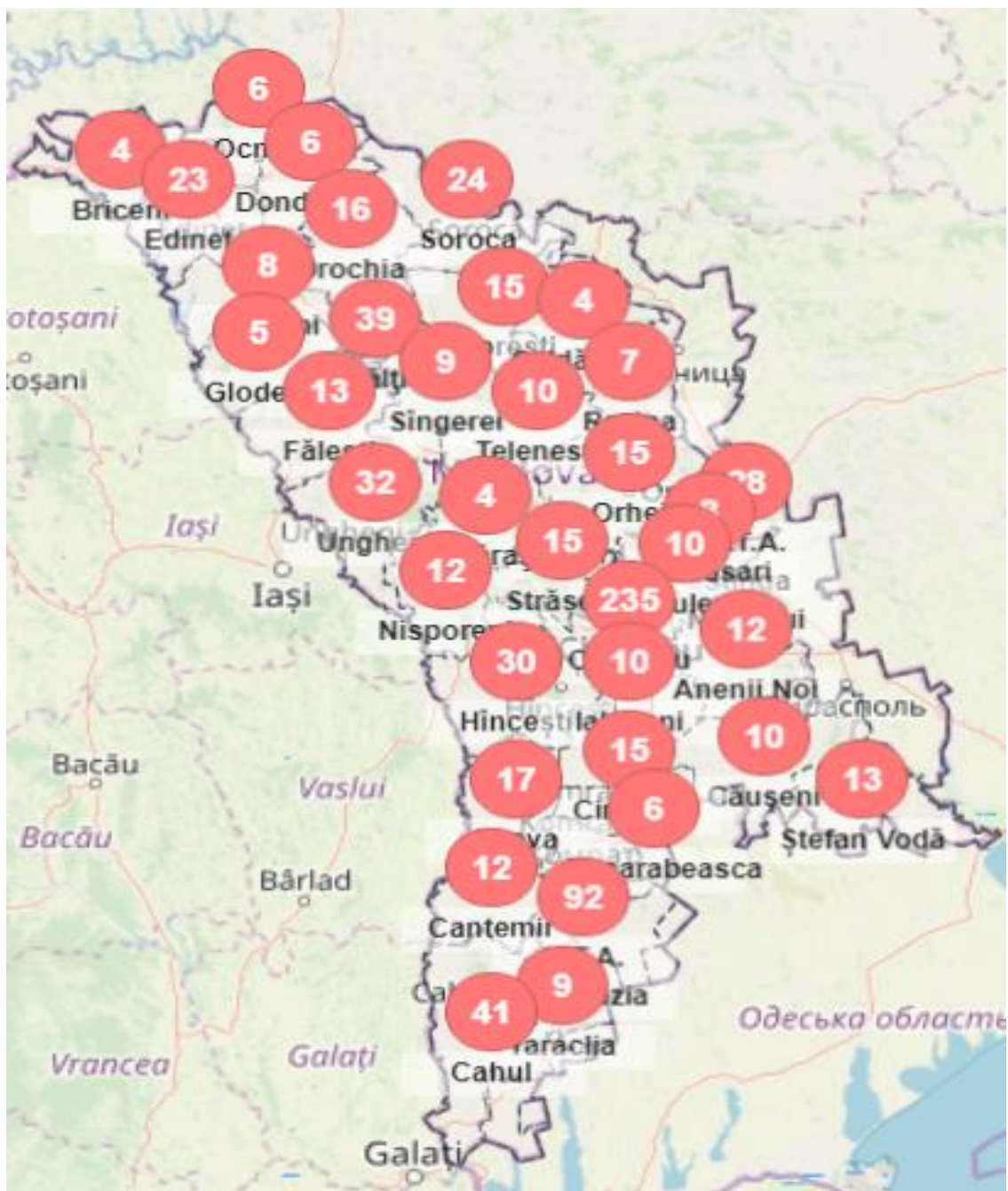
Deși anul 2018 a pus bazele unui amplu proces de tranziție în acest domeniu și au fost abordate o serie de provocări complexe, procesul de coordonare a asistenței externe la nivel național a cunoscut un progres important, sesizat de majoritatea părților implicate, fiind susținut prin responsabilizarea coordonatorilor sectoriali și consolidarea dialogului cu partenerii externi, pe diferite dimensiuni ale cooperării. Totodată, prin implicarea sa în acest proces, Ministerul Finanțelor a scos la iveală o serie de provocări importante în domeniul asistenței externe care urmează a fi abordate în comun cu partenerii externi și beneficiarii naționali.

În scopul sporirii transparenței utilizării asistenței externe, responsabilității în gestionarea și valorificarea resurselor de care beneficiază RM, precum și asigurării unei mai bune informări a societății privind rezultatele atinse, începând cu finele anului 2018, Ministerul Finanțelor administrează, cu suportul Instituției Publice Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe (IP CTIF)³, Platforma pentru gestionarea asistenței externe⁴.

Conform informației generate de AMP, pe teritoriul RM sunt înregistrate **2 062 proiecte** de asistență externă. Astfel, peste **460 de proiecte sunt în derulare**, iar **77** de proiecte finanțate din surse externe sunt monitorizate în cadrul Bugetului de Stat.

³ [CTIF](#)

⁴ [AMP\(amp.gov.md\)](#)

Sursa: www.amp.gov.md

În perioada anului 2018 au fost înregistrate debursări din asistența financiară externă inclusă în BPN în sumă de **145 mil. EUR** sau **cca 5%** din veniturile BPN, pe când coordonatorii sectoriali au raportat debursări în mărime de **cca 120 mil.EUR**.

Conform datelor statistice ale OCDE, principalul sector unde este canalizată asistența externă pentru RM (2016-2017) este infrastructura socială și alte servicii (42%); urmată de sectorul educație (16%) și sectorul infrastructura economică și servicii (14%).

Uniunea Europeană reprezintă cel mai mare donator al RM, oferind conform datelor OCDE asistență pentru dezvoltare, în perioada 2016-2017, în valoare de **124,6 mil. USD**⁵.

⁵https://public.tableau.com/views/OECDACAidatag glancebyrecipient_new/Recipients?:embed=v&display_count=yes&showTabs=v&toolbar=no?&showVizHome=no

Printre principalii donatori/creditori multilaterali ai RM se identifică: FMI, BM, BERD, BEI, ONU. Pe de altă parte, în topul creditorilor/donatorilor bilaterali se regăsesc: România, SUA, Japonia, Republica Federală Germania, Regatul Suediei, Republica Austria, Confederația Elvețiană, etc.

Totodată, în perioada de referință, în conformitate cu principiul condiționalității stricte, Uniunea Europeană a redus asistența externă acordată RM⁶ (PAA 2017: -23,0 mil. EUR și PAA 2018: -20,25 mil. EUR). Totodată, plățile din cadrul programelor de asistență macrofinanciară și de suport bugetar ale UE au fost suspendate.⁷

Conform datelor raportate de către coordonatorii sectoriali ai asistenței externe și/sau beneficiarii naționali, pe parcursul anului 2018, **Ministerul Economiei și Infrastructurii** se identifică drept recipient top al asistenței financiare externe cuantificată în trageri reale în sumă de **76,9 mil.EUR**.

Lider la capitolul atragerii asistenței tehnice în sectoarele patronate în perioada anilor 2017-2018 este **Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale**, valoarea asistenței tehnice externe contractate fiind în sumă de **138,3 mil.EUR**.

Deși Republica Moldova este un mare recipient al asistenței externe în regiune, este de remarcă că în continuare **capacitatea de absorbție la nivel național a resurselor alocate este joasă**. Astfel, **doar 34%** din alocațiile planificate în BPN în 2018 pentru proiectele finanțate din surse externe au fost efectiv cheltuite.

Totodată, gradul redus de previzibilitate al fluxului de asistență externă, cauzat de diverși factori, afectează per general sustenabilitatea procesului de planificare bugetară pe termen mediu.

ANGAJAMENTE

Evaluarea generală a proiectelor de asistență externă în perioada de referință sugerează faptul că asistența externă acordată de-a lungul anilor 2017-2018 de diverși parteneri externi de dezvoltare a fost, în mare parte, aliniată priorităților Guvernului. În acest context, este de menționat faptul că pentru anul 2018, prioritară a fost continuarea reformelor în domeniul justiției și asigurarea supremației legii, modernizarea sistemului de educație și îmbunătățirea infrastructurii drumurilor și a celei energetice. Un alt segment prioritar a reprezentat domeniul sănătății, în particular reforma spitalicească și cea a medicinei primare.

Principalul document de planificare strategică al țării, în perioada de raportare, a fost **Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova 2020”**, focalizată pe șapte priorități de dezvoltare.

De asemenea, domeniile prioritare ale asistenței externe sunt, în mare parte, determinate și de angajamentele asumate conform Planului Național de Acțiuni pentru implementarea **Acordului de Asociere RM-UE**. Mai mult decât atât, eforturile întreprinse, în perioada de referință, de comun cu partenerii externi au fost menite să pună accent pe dezvoltarea economică durabilă și incluzivă, aliniindu-se inițiativei **„Parteneriatul Estic:20 Rezultate pentru 2020”** la care RM este parte.

⁶ https://ec.EURpa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/c_2018_8292_fl_commission_implementing_decision_en_v3_p1_1001441.pdf

⁷ https://eeas.EURpa.eu/delegations/moldova/54512/uniunea-EURpean%C4%83-confirm%C4%83-reducerea-sprrijinului-financiar-din-cauza-deterior%C4%83rii-statalui-de_ro

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă, adoptată de comunitatea internațională, reprezintă un nou proiect ambițios care răspunde tendințelor și provocărilor globale, ce include 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD)⁸. În RM, prima etapă de naționalizare a Agendei 2030 a avut loc în perioada 2016 –2017 prin: (i) identificarea relevanței ODD-urilor (obiectivelor și țințelor) și analiza nivelului de corelare între Agenda 2030 și prioritățile naționale de politici; (ii) adaptarea (formularea) obiectivelor și țințelor din Agenda 2030 în corespundere cu necesitățile și prioritățile naționale, și identificarea documentelor de politici în care acestea urmează a fi integrate; (iii) definirea sistemului de date necesare pentru monitorizarea și evaluarea nivelului de implementare a ODD-urilor⁹.

În aceeași ordine de idei, RM este subscrisă la angajamentele pe plan internațional în domeniul eficientizării asistenței externe, precum *Declarația de la Paris* (2005), *Agenda de acțiuni de la Accra* (2008), *Angajamentele de la Busan* (2011) și *Comunicatul de la Mexico* (2014), etc.

În contextul angajamentelor de la Busan, menționăm *Parteneriatul pentru eficientizarea cooperării pentru dezvoltare*¹⁰ ce are drept scop consolidarea eficacității și eficienței procesului de cooperare pentru dezvoltare. Conform Acordului de Parteneriat menționat sunt stabilite angajamente și principii care stau la baza parteneriatelor, asigurând transparența și responsabilitatea lor. Aceste angajamente sunt monitorizate în baza a 10 indicatori de performanță agreeți în cadrul Declarației comune de la Busan. RM a raportat indicatorii GPEDC¹¹, rezultatul fiind inclus în Raportul Global de Progress 2018.

Totodată, RM, începând cu anul 2012, este membru partener la *Inițiativa internațională privind transparența asistenței*¹², inițiată în cadrul celui de-al treilea Forum la nivel înalt privind eficacitatea asistenței din Accra (2008).

⁸ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

⁹ https://www.undp.org/content/dam/unct/moldova/docs/pub/Indicators_UNU_RO.pdf

¹⁰ Agreeat în cadrul celui de-al patrulea Forum la nivel înalt privind eficientizarea asistenței externe (Republica Coreea; 29 noiembrie – 1 decembrie 2011):

<http://effectivecooperation.org/about/about-the-partnership/>

¹¹ <https://effectivecooperation.org/wp-content/uploads/2019/07/Moldova-online.pdf?s>

¹² IIAT, inițiativă susținută de către PNUD: <https://iatistandard.org/en/>

I. ASISTENȚA FINANCIARĂ EXTERNĂ ACORDATĂ REPUBLICII MOLDOVA ÎN PERIOADA 2017-2018: TENDINȚE ȘI DINAMICI

Asistența externă, acordată de către partenerii externi de dezvoltare, continuă să exercite un rol important în dezvoltarea socio-economică a RM.

Conform datelor statistice ale OCDE, RM este parte a topului celor zece țări din Europa (locul 6) beneficiare ale asistenței externe pentru dezvoltare, cu o medie pentru anii 2015-2017 de 3% din totalul asistenței pe regiune, depășind Albania, Macedonia de Nord, Montenegro și Republica Belarus.

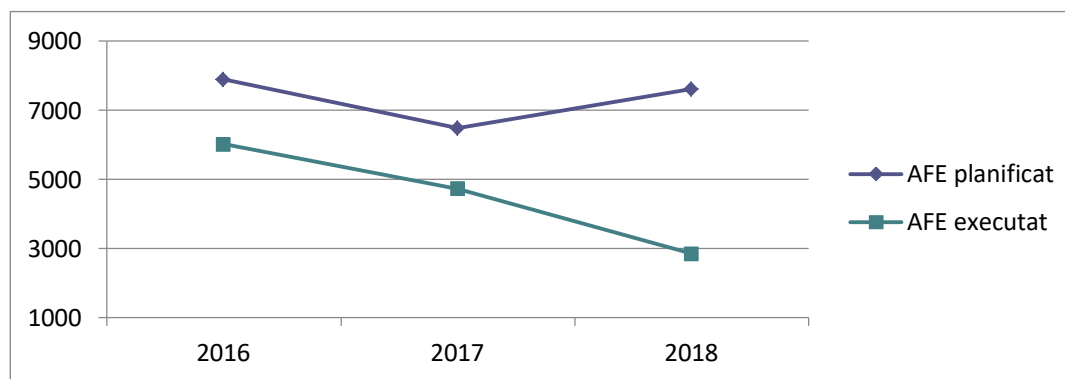
Tabel 1. Top 10 AOD țări recipiente din Europa, (mil. USD)

	2015	2016	2017	media pe 3 ani	% al beneficiarilor
1 Turcia	2 145	3 613	3 142	2 967	38%
2 Ucraina	1 449	1 523	1 166	1 380	18%
3 Serbia	312	633	1 688	878	11%
4 Bosnia și Herțegovina	355	445	441	414	5%
5 Kosovo	438	370	392	400	5%
6 Republica Moldova	313	262	241	272	3%
7 Albania	334	169	157	220	3%
8 Macedonia de Nord	214	168	150	178	2%
9 Montenegro	100	86	117	101	1%
10 Belarus	105	-22	-253	-57	-1%
Alte țări recipiente	1 019	908	1 130	1 019	13%
Total	6 784	8 155	8 371	7 770	100%

Sursa: OCDE date statistice

Asistența financiară externă acordată RM cuprinde suport financiar sub formă de împrumuturi, granturi, inclusiv livrări de bunuri și/sau lucrări pentru implementarea proiectelor/programele de asistență externă.¹³ Graficele ilustrate mai jos prezintă informația privind asistența financiară externă generate din rapoartele aferente executării bugetului public național.

Diagrama 1: Evoluția debursărilor din asistența financiară externă comparativ cu valorile planificate în BPN (mil. lei)

Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2016, din 31.12.2017 și din 31.12.2018

¹³ Pct.9 din Anexa 1 la HG 377/2018. <http://lex.justice.md/md/375169/>

Valoarea asistenței financiare externe debursate în anul 2018 la BPN constituie cca **145 mil. EUR (cca 2 849 mil. lei)**. Conform datelor raportate de către coordonatorii sectoriali ai asistenței externe și/sau beneficiarii naționali, pe parcursul anului 2018, intrările de resurse de asistență financiară externă au constituit cca **120 mil. EUR (cca 2 347 mil. lei)**.

Valoarea raportată de către coordonatorii sectoriali reprezintă o sumă relativ redusă ce denotă următoarele aspecte:

(i) *coordonatorii sectoriali nu dețin informația deplină privind proiectele de asistență externă în sectoarele patronate din cauza beneficiarilor care nu raportează sau implementatori/donatori care nu partajează informația despre sumele valorificate;*

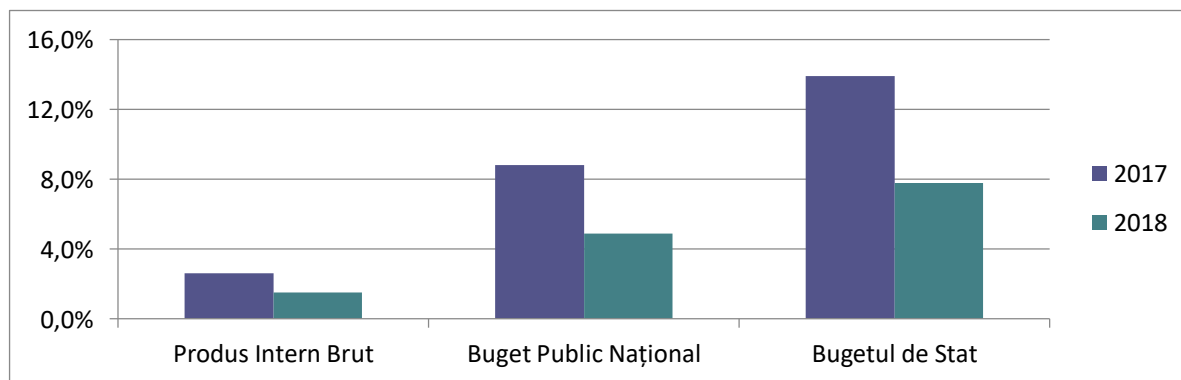
(ii) *multe proiecte sunt implementate prin management direct și indirect al donatorilor, astfel coordonatorii sectoriali naționali nu dețin informații privind sumele valorificate;*

(iii) *suspendarea asistenței externe din partea UE a afectat semnificativ tragerea resurselor externe în perioada de referință; etc.*

(iv) *lipsa responsabilității beneficiarilor/implementatorilor în actualizarea informației pe AMP, inclusiv probleme tehnice ale AMP.*

Ponderea intrărilor din asistență financiară externă în PIB/BPN/BS, în perioada 2017-2018, se prezintă în diagrama care urmează.

Diagrama 2: Ponderea debursărilor din asistența financiară externă în PIB/BPN/BS (mil lei)¹⁴

Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2017 și din 31.12.2018

În 2018, intrările din asistența financiară externă înregistrează o diminuare de cca 39% comparativ cu 2017, iar raportată la:

- PIB, diminuarea constituie -1,1 p.p.
- veniturile BPN, diminuarea constituie -4 p.p.
- veniturile BS, diminuarea constituie -6,1 p.p.

Evoluția prezentată supra reflectă următoarele: (i) recalibrarea asistenței financiare a UE în perioada anului 2018, (ii) partenerii externi de dezvoltare canalizează tot mai multă asistență tehnică către RM pentru dezvoltarea capacităților instituționale de promovare a reformelor, (iii) partenerii externi au finanțat activ societatea civilă în perioada de referință, (iv) o parte importantă a asistenței financiare externe nu este reflectată în BPN și/sau se implementează în afara sistemului trezorerial național, etc.

¹⁴ Veniturile totale a BPN

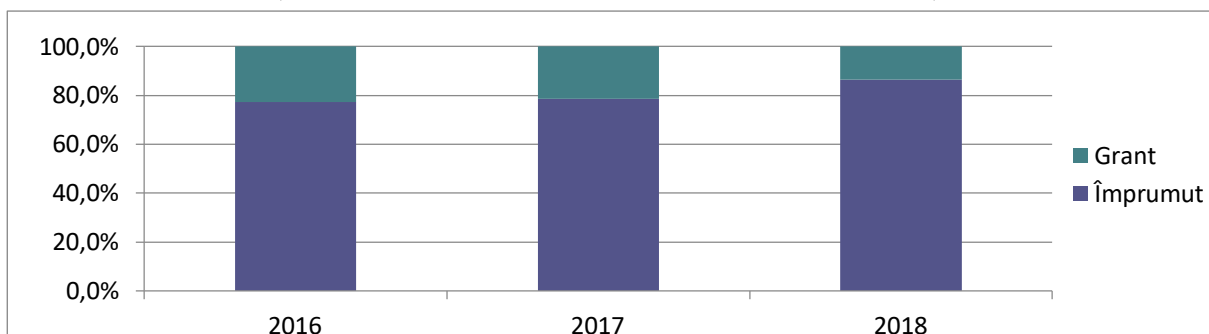
Totodată, în anul 2018, cheltuielile în cadrul proiectelor finanțate din surse externe incluse în BPN au fost finanțate în mărime de **1 133 mil. lei** sau la nivel de doar **34%** față de valoarea precizată a acestora și la nivel de 86 la sută față de executat 2017. Iar în anul 2017 cheltuielile din PFSE au fost finanțate în mărime de **1 312 mil. lei** sau la nivel de **51%** față de valoarea precizată a acestora.

Lista instituțiilor naționale care au raportat volumul asistenței financiare externe recepționat în sectoarele gestionate se prezintă în *Anexa nr.1* la prezentul Raport.

1.1. Evoluția asistenței externe conform instrumentelor de finanțare

Asistența financiară externă, recepționată de către RM, structurată conform instrumentelor de finanțare include: granturi și împrumuturi. În acest context, în perioada anului 2018, BPN a beneficiat de debursări din **granturi externe** în sumă de **387,4 mil. lei**, cu 61,6% mai puțin față de anul 2017. Iar intrările de **împrumuturi externe** au înregistrat o valoare nominală de **2 461,2 mil. lei** sau cu 33,9% mai puțin în comparație cu aceeași perioadă a anului 2017.

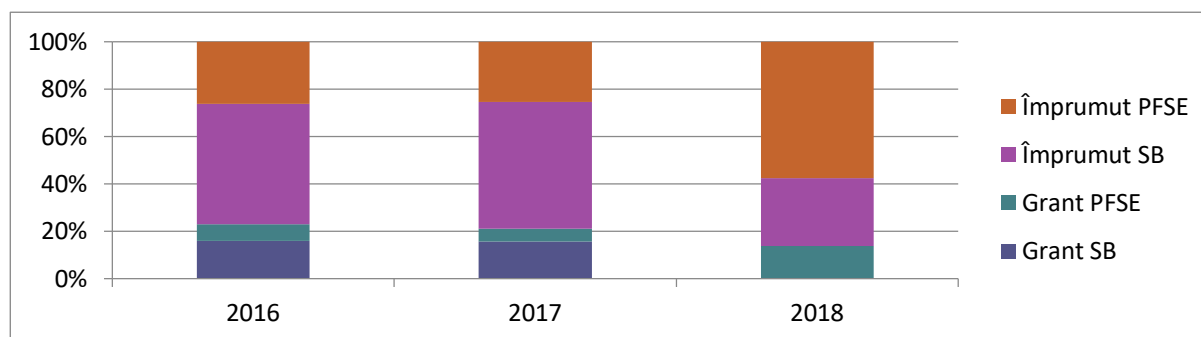
Diagrama 3: Evoluția structurii pe instrumente a debursărilor din asistență financiară externă

Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2016, din 31.12.2017 și din 31.12.2018

Conform destinației acesteia, asistența financiară este oferită pentru susținerea bugetului și implementarea proiectelor investiționale finanțate din surse externe.

Diagrama 4: Evoluția structurii debursărilor din asistență financiară externă, conform instrumentelor și destinației

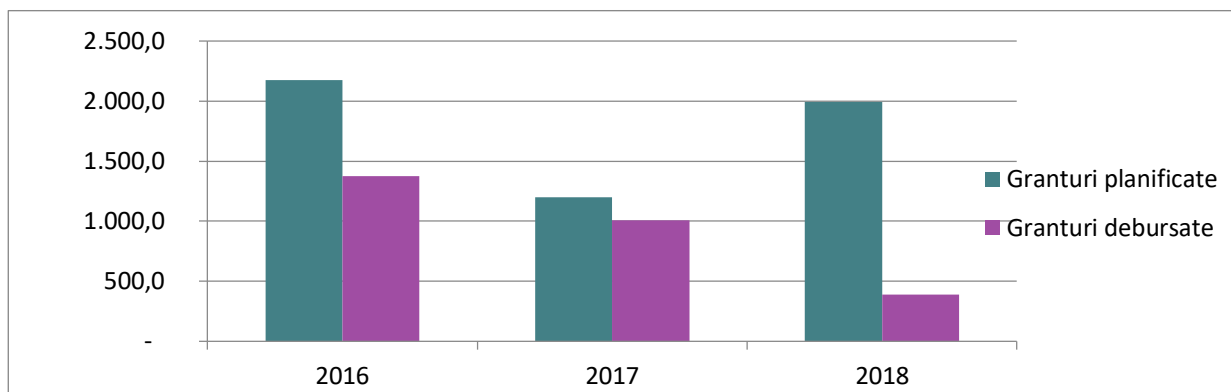

Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2016, din 31.12.2017 și din 31.12.2018

➤ GRANTURI EXTERNE

În anul 2018, la BPN au fost debursate granturi externe în sumă echivalentă a **387,4 mil. lei** (cu 61,6% mai puțin față de anul 2017) destinate în totalitate implementării proiectelor finanțate din surse externe. Totodată, pentru perioada anului 2017, au fost debursate granturi în sumă echivalentă a 1 008,8 mil. lei, cu 26,5% mai puțin față de anul 2016, dintre care: granturile externe pentru susținerea bugetului – 73,4%, iar granturile pentru implementarea proiectelor finanțate din surse externe – 26,6%.

Diagrama 5: Evoluția previzibilității intrărilor din granturi externe (mil. lei)

Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2016, din 31.12.2017 și din 31.12.2018

În structura veniturilor BPN în anul 2018, debursările din granturi externe au constituit circa **0,7%**, comparativ cu 1,9% înregistrat în anul 2017 și 3,0% în anul 2016. Ponderea granturilor externe în PIB în anul 2018 a constituit circa **0,2%** față de 0,6% înregistrat în anul 2017 și 1,0% în anul 2016.

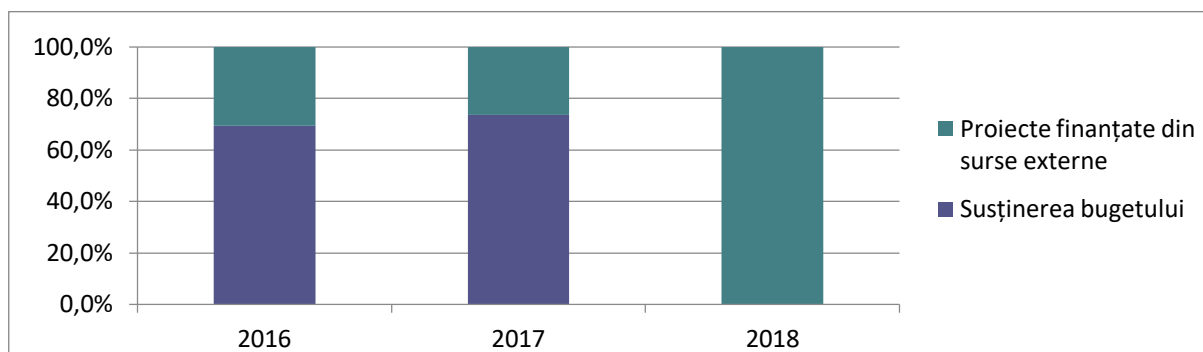
Fiind o parte componentă a veniturilor BPN, previzibilitatea intrărilor din granturi externe este foarte importantă pentru asigurarea sustenabilității procesului de planificare bugetară. Astfel, diagrama de mai sus reflectă un nivel nesatisfăcător de previzibilitate, fapt ce afectează planificarea cheltuielilor bugetare ale țării și implementarea propriu-zisă a proiectelor importante de investiții.

În cursul anului 2018, BPN **nu a beneficiat** de *granturi externe sub formă de suport bugetar*, comparativ cu anul 2017 când în conturile Ministerului Finanțelor au fost transferate mijloace financiare în valoare echivalentă a **740 mil. lei**. Granturile pentru susținerea bugetului au fost îndreptate spre finanțarea măsurilor prevăzute în Legea bugetului de stat pentru anii respectivi.

Pentru anul 2018, valoarea debursărilor din *granturi pentru proiectele finanțate din surse externe*, incluse în BPN, a constituit echivalentul a **387,4 mil. lei**, sau cu cca 45% mai mult comparativ cu suma debursată în 2017.

Nivelul relativ scăzut al intrărilor de resurse de grant, comparativ cu valorile planificate inițial în BPN, este cauzat de capacitățile slabe de absorbție la nivel național, supra-planificarea continuă a resurselor, suspendarea asistenței financiare de către UE, dar și diverse alte impedimente ce țin de procesul de achiziție a lucrărilor/serviciilor în cadrul PFSE, etc.

Diagrama 6: Evoluția structurii debursărilor din granturi, conform destinație

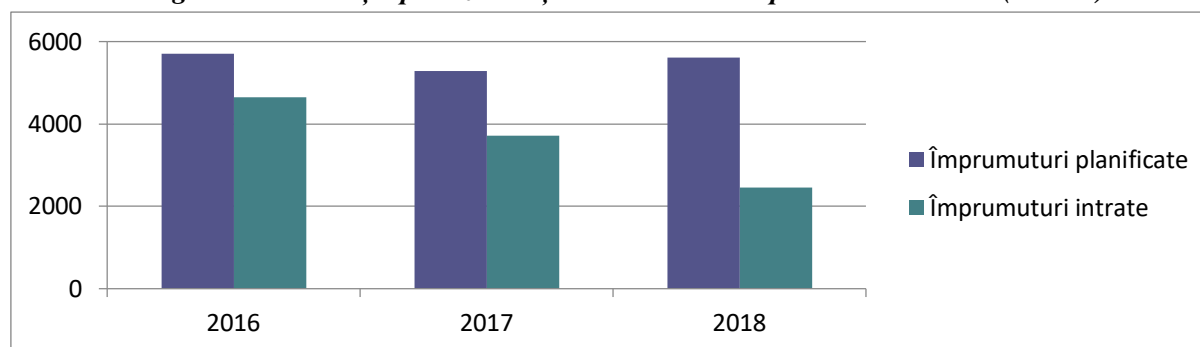
Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2016, din 31.12.2017 și din 31.12.2018

Suplimentar, *Anexa nr.2* la prezentul Raport prezintă informația privind acordurile de grant semnate în perioada anilor 2017-2018.

➤ ÎMPRUMUTURI EXTERNE

Pe parcursul anului **2018**, au avut loc intrări de împrumuturi externe în sumă totală echivalentă a **2 461,2 mil. lei** (144,8 mil. USD), cu 34% mai puțin comparativ cu 2017. Totodată, în 2017, au fost debursate împrumuturi externe în sumă echivalentă a 3 724,1 mil. lei, sau cu cca 20% mai puțin comparativ cu 2016.

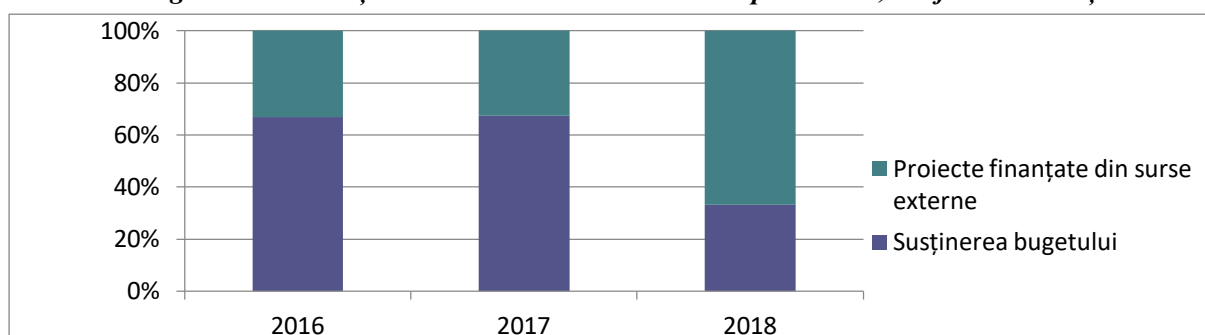
Diagrama 7: Evoluția previzibilității intrărilor din împrumuturi externe (mil. lei)

Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2016, din 31.12.2017 și din 31.12.2018

În 2018, în structura intrărilor din împrumuturi externe, ponderea majoră de cca 67% din trageri reprezintă finanțarea PFSE, iar 33% pentru susținerea bugetului. În 2018, raportul respectiv s-a inversat comparativ cu anii precedenți, având în vedere inclusiv suspendarea asistenței financiare din partea UE.

Diagrama 8: Evoluția structurii debursărilor din împrumuturi, conform destinației

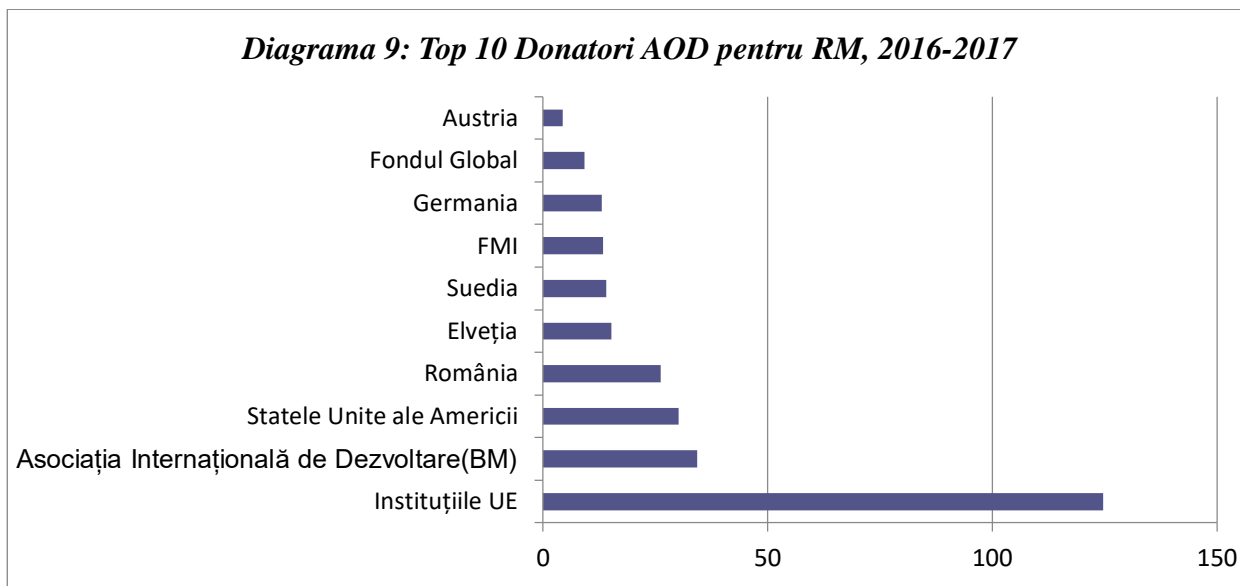

Sursa: Raport privind executarea bugetului de stat, la situația din 31.12.2016, din 31.12.2017 și din 31.12.2018

Anexa nr.3 la prezentul Raport ilustrează informația privind acordurile de împrumuturi externe, semnate/intrate în vigoare în perioada anilor 2017-2018.

1.2. Asistența externă în contextul partenerilor externi de dezvoltare

Conform datelor statistice ale OCDE, top 10 Donatori AOD pentru RM, în perioada anilor 2016-2017, se prezintă în diagrama ce urmează:

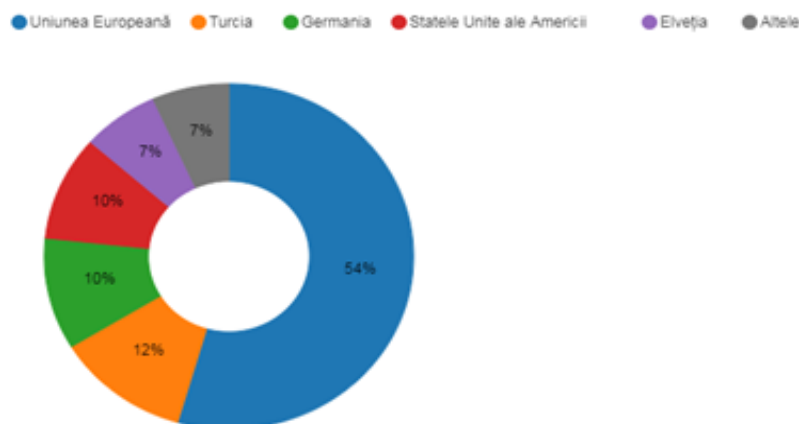

Sursa: OCDE date statistice¹⁵

UE reprezintă cel mai mare donator al RM, astfel pentru perioada 2016-2017, oferind conform datelor OCDE asistență pentru dezvoltare în valoare de **124,6 mil. USD**. Printre alți donatori importanți se evidențiază: AID (parte a Grupului BM), Statele Unite ale Americii, România, Confederația Elvețiană, Regatul Suediei, etc.

Totodată, conform datelor generate din AMP privind angajamentele curente structurate pe donatori/creditori, în perioada 2017-2018, UE se identifică drept donatorul de top, fiind urmat de Guvernul Turciei, Germaniei, Statelor Unite ale Americii, Confederației Elveției, etc. Este de menționat că diagrama ce urmează reflectă datele din AMP precum înregistrate/actualizate de beneficiarii naționali.

Diagrama 10: Structura angajamentelor curente, pe donatori

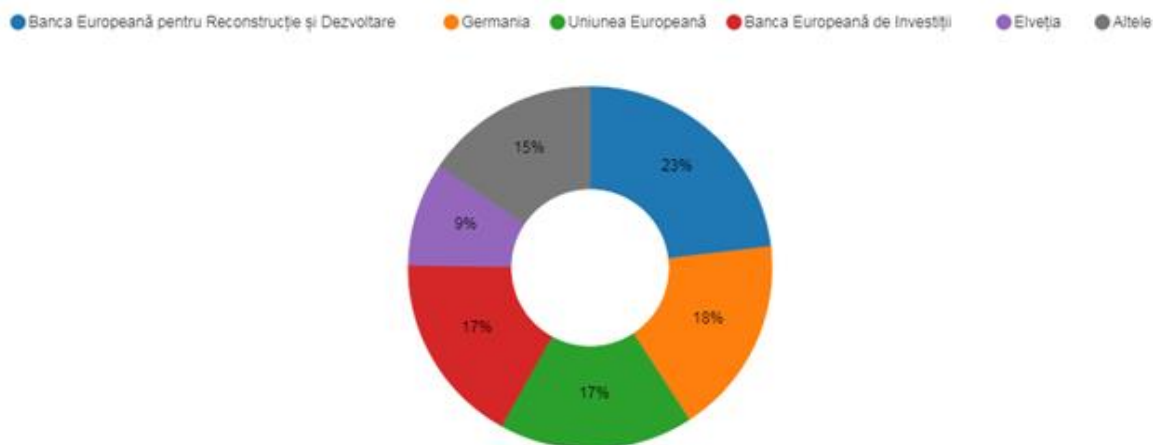
Sursa: AMP

¹⁵https://public.tableau.com/views/OECDACAidatagancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no?&:showVizHome=no

Pentru perioada de raportare 2017-2018, **conform datelor generate din AMP**, au fost debursate resurse sub formă de asistență externă de doar circa **213,7 mil. EUR**. Acest fapt denotă un grad de responsabilitate scăzut al beneficiarilor naționali și implementatorilor care nu înregistrează debursările reale, pe unica platformă publică de monitorizare a asistenței externe, intrările de resurse externe fiind de facto mult mai mari. Acest fapt afectează per general vizibilitatea asistenței externe acordate RM.

Conform diagramei generate din AMP, la capitolul debursări curente în perioada de referință, lider este BERD, urmat de Germania, UE, BEI și alți donatori.

Diagrama 11: Structura debursărilor curente, pe donatori/creditori

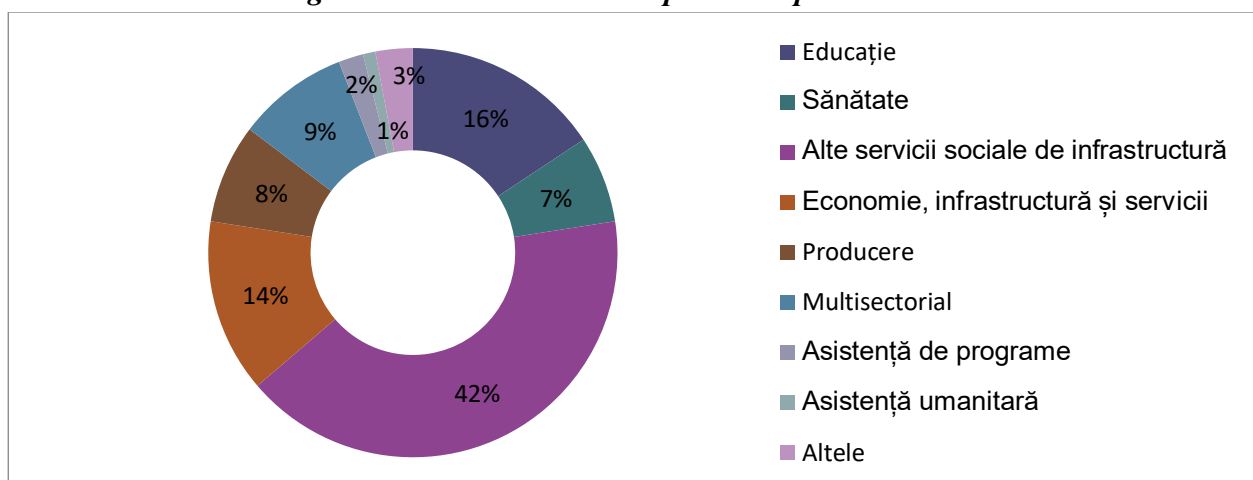
Sursa: AMP

Informația privind activitatea fiecărui partner extern poate fi identificată accesând profilul donatorilor la următorul [link](#).

II. Asistența externă sectorială

Conform datelor statistice ale OCDE, asistența oficială de dezvoltare ODA sectorială pentru RM (2016-2017), se prezintă după cum urmează:

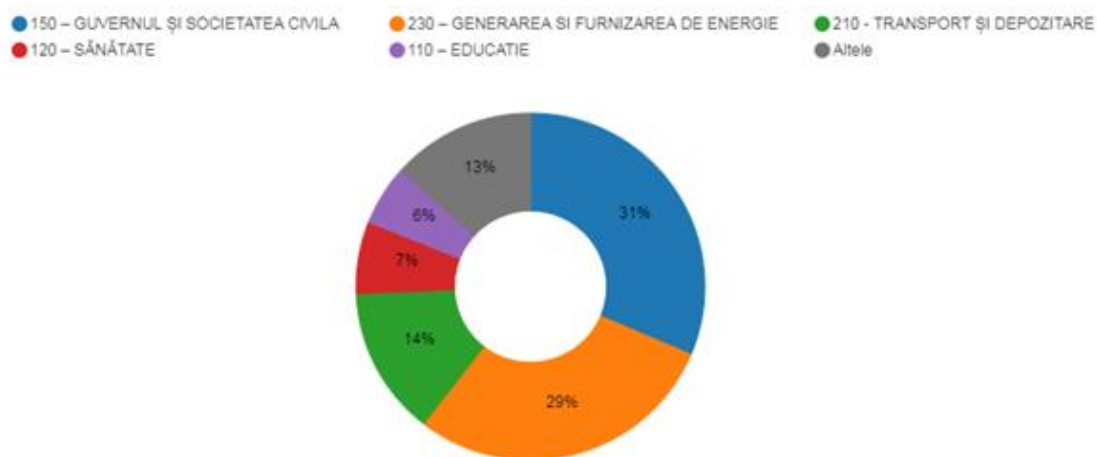
Diagrama 12: ODA sectorială pentru Republica Moldova

Sursa: OCDE¹⁶

Conform datelor generate din AMP, în perioada 2017-2018, asistența externă sectorială pentru RM, este structurată după cum urmează:

Diagrama 13 : Debursări curente

Sursa: AMP

Informația detaliată privind asistența sectorială pentru Republica Moldova se prezintă în *Anexa nr.7* la prezentul Raport.

¹⁶https://public.tableau.com/views/OECDACaidataglancebyrecipient_new/Recipients?:embed=y&:display_count=yes&:showTabs=y&:toolbar=no&:showVizHome=no

III. PROGRAME DE SUPT BUGETAR GENERAL

În baza unei cereri din partea Republicii Moldova, la 23 noiembrie 2017 la Bruxelles, a fost semnat setul privind **Asistența Macro-financiară a UE pentru RM de până la 100 mil. EUR**, inclusiv:

- *Acordul de grant dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova (40 mil. EUR);*
- *Acordul de împrumut dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană privind asistența macrofinanciară pentru Republica Moldova (60 mil. EUR);*
- *Memorandumul de înțelegere între Republica Moldova, Banca Națională a Moldovei și Uniunea Europeană aferent Asistenței macro-financiare în Republica Moldova.*

Asistența propusă are menirea de a ajuta RM să-și satisfacă necesitățile de finanțare pe termen scurt. Aceste plăți sunt condiționate de obținerea unor rezultate satisfăcătoare în ceea ce privește punerea în aplicare a Programului dintre RM și FMI, precum și o evaluare pozitivă a CE în numele UE, privind progresele realizate în ceea ce privește stabilizarea economică și reformele structurale, dar și realizarea condițiilor aferente celor trei tranșe ale programului de asistență macrofinanciară.

La începutul lunii iulie al anului 2018, Parlamentul European a adoptat o rezoluție privind sistarea asistenței macro-financiare și a suportului bugetar pentru RM, din cauza nerespectării condițiilor politice stipulate în acordul dintre UE și RM. Având în vedere deteriorarea statului de drept și a democrației în RM și în conformitate cu principiul condiționalității stricte, CE a luat decizia de a recalibra substanțial asistența financiară și de a redirecționa sprijinul acordat proiectelor care au un impact direct și pozitiv asupra cetățenilor RM.

La 7 Octombrie 2015, la Chișinău, a fost semnat Acordul privind **asistența financiară rambursabilă dintre Republica Moldova și România Acordul privind împrumutul de 150 mil. EUR**. Bani au fost oferți drept măsură de susținere a bugetului de stat sub formă de împrumut pentru o perioadă de 5 ani. Resursele de împrumut au fost debursate în totalitate către finele anului 2017.

La 7 noiembrie 2016, Consiliul de Directori al FMI a aprobat un Program pe trei ani cu RM. Finanțarea are loc prin două instrumente de creditare: **Mecanismul de finanțare extinsă (EFF) și Mecanismul extins de creditare (ECF)**, în sumă totală de 129,4 mil. de DST (circa **183,1 mil.USD**).

În perioada anilor 2017-2018, din resursele FMI aferente Programului încheiat în 2016, au fost debursate 77,3 mil.USD, inclusiv cca 39,8 mil.USD pentru susținerea bugetului de stat și 37,5 mil.USD pentru susținerea balanței de plăți.

Pe parcursul anilor 2017-2018, RM a beneficiat de două programe de suport bugetar privind politicile de dezvoltare, oferite de Grupul BM, care au urmărit finanțarea politicilor statului în domeniul reformelor instituționale și au susținut implicit procesul de eradicare sustenabilă a sărăciei.

„Programul operațiunii pentru politicile de dezvoltare în domeniul competitivității ” (Acordurile de Finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova, AID și BIRD pentru „Programul operațiunii pentru politicile de dezvoltare în domeniul competitivității (DPO-2)”, semnate la 17 decembrie 2016) a reprezentat un program de reforme structurale în domeniul climatului investițional și pentru îmbunătățirea accesului la fondurile pentru

investiții. Operațiunea respectivă a constituit o componentă cheie a Parteneriatului Strategic pentru RM pentru anii 2014-2017¹⁷.

Scopul: implementarea reformelor structurale privind facilitarea și transparentizarea activității mediului de afaceri, asigurarea stabilității sectorului financiar, eficientizarea managementului investițiilor publice, inclusiv prin asigurarea acordării subvențiilor în agricultură într-un mod eficient și echitabil;

Perioada de implementare: 2016-2017;

Bugetul total: 44,6 mil. USD, dintre care 27,2 mil. USD - împrumut BIRD și 17,4 mil. USD (13 mil. DST) - credit AID. Debursat integral.

„Programul de guvernare economică pentru Republica Moldova” (Acordul de Finanțare dintre Republica Moldova și AID privind a fost semnat la 11 iulie 2018) a prevăzut acordarea unui suport bugetar utilizat pentru implementarea reformelor structurale privind facilitarea și transparentizarea activității mediului de afaceri, asigurarea stabilității sectorului financiar, eficientizarea managementului investițiilor publice, inclusiv prin asigurarea acordării subvențiilor în agricultură într-un mod eficient și echitabil. Operațiunea a reprezentat o componentă esențială a Cadrului de parteneriat dintre Grupul BM și RM, vizând perioada anilor fiscali 2018-2021¹⁸ și a sprijinit Strategia națională de dezvoltare a Guvernului “Moldova 2020”¹⁹.

Scopul: reducerea riscurilor fiscale și armonizarea condițiilor de dezvoltare a sectorului privat;

Perioada de implementare: 2018-2019;

Bugetul total: 24,9 mil. EUR (echivalentul a 30 mil. USD) - credit. Debursat integral.

Suplimentar, *Anexa nr.5* la prezentul Raport prezintă informația privind debursările din programele de suport bugetar de care a beneficiat RM între anii 2017-2018.

¹⁷ <http://documents.worldbank.org/curated/en/512231468058129094/Moldova-Country-partnership-strategy-for-the-period-FY14-17>

¹⁸ <http://documents.worldbank.org/curated/en/604221499282920085/Moldova-Country-Partnership-Framework-for-the-period-FY18-21>

¹⁹ <http://www.e-democracy.md/files/parties/strategia-moldova-2020.pdf>

IV. PROGRAME DE COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ ȘI TRANSNAȚIONALĂ

RM este implicată activ în programele de cooperare transfrontalieră și transnațională, finanțate de UE, menite să contribuie la dezvoltarea și coeziunea statelor participante. Astfel în cele ce urmează se prezintă statutul programelor în implementare.

1. Programe în implementare

▪ **Programul Operațional Comun România – Republica Moldova 2014–2020** (81 mil. EUR pentru beneficiarii de pe întregul teritoriu al Republicii Moldova și din județele: Botoșani, Iași, Vaslui, Galați din România; cofinanțare minimă care trebuie asigurată: 10%);

Participanții la Program - 2 state: România și RM

Aria de cooperare: România: Județele: Botoșani, Vaslui, Iași, Galați;

RM: întreg teritoriul (organizațiile din Transnistria sunt eligibile dacă sunt înregistrate în RM)

Obiectivul strategic al programului:

Să contribuie la evoluția către o regiune de prosperitate și bună vecinătate, realizată prin acțiuni de cooperare transfrontalieră în beneficiul statelor membre și ne-membre ale UE care se învecinează.

În perioada de raportare în cadrul acestui program au fost lansate 2 apeluri de propuneri de proiecte:

- pentru proiecte SOFT: 20 decembrie 2017 – 7 mai 2018;
- pentru proiecte HARD: 20 decembrie 2017 – 21 mai 2018.

Propunerile de proiecte transmise în cadrul celor 2 apeluri HARD și SOFT sunt la etapa de evaluare administrativă și tehnică. În total au fost depuse 241 propuneri de proiecte după cum urmează:

Propuneri de proiecte HARD – în total 79 propuneri: solicitanți din România - 45; solicitanți din RM - 34;

Fonduri solicitate: de România - 56,7 mln. EUR; de RM – 52,27 mil EUR.

Fonduri planificate: 32 500 000 EUR.

Propuneri de proiecte SOFT – în total 162 propuneri: solicitanți din România - 101; solicitanți din RM – 61.

Fondurile solicitate pentru implementarea proiectelor propuse de solicitanții din România constituie 20,97 mil. EUR, iar de solicitanții din RM – 18,03 mil. EUR.

Fonduri planificate de UE: 16 102,160 EUR.

Totodată, POC România - RM prevede 4 Proiecte Majore de Investiții (*Large Investment Projects* (LIP). RM are rol de Partener principal în cadrul unui singur Proiect LIP, care ține de infrastructura de comunicații. Fondurile planificate în Acordul de finanțare pentru Proiectele Majore de Investiții (LIP) constituie 24,3 mil. EUR (30% din totalul contribuției UE).

▪ **Programul Operațional Comun Bazinul Mării Negre 2014–2020** (49 mil. EUR, din care 39 mil. EUR provin din Instrumentul European de Vecinătate (ENI) și 10 mil. EUR din Instrumentul de Asistență pentru Preaderare (IPA II) pentru participarea Turciei). La Program participă 9 state (România, Bulgaria, Grecia, Turcia, Ucraina, Rusia, Georgia, Armenia și RM), cofinanțare minimă - 8%.

În cadrul acestui program au fost lansate 2 apeluri de propuneri de proiecte. Primul apel a fost lansat în ianuarie 2017, iar colectarea propunerilor în cadrul acestui apel a avut loc în perioada 31 ianuarie – 31 mai 2017. Proiectele din cadrul acestui apel se află la etapa de implementare. RM participă în 13 proiecte: în 2 proiecte în

calitate de partener lider, iar în 11 - în calitate de partener. Valoarea totală a bugetului pentru instituțiile din RM este de 2.029.884,98 EUR.

Cel de-al II apel de propuneri de proiecte a fost lansat în toamna anului 2018, iar propunerile de proiecte au fost colectate în perioada 01 octombrie 2018 – 05 februarie 2019. În cadrul acestui apel au fost depuse 247 propuneri de proiecte. Propunerile de proiecte sunt la etapa de evaluare administrativă și tehnică. Numărul solicitanților/partenerilor din RM îl constituie 118 instituții.

▪ **Programul Transnațional Dunărea 2014–2020** (*Buget total per întreg programul: 262.989.835, 60 EUR; fonduri ENI ce pot fi accesate de partenerii din Republica Moldova - 5 mil. EUR; 13 țări participante (Austria, Bulgaria, Cehia, Ungaria, Romania, Slovenia, Slovacia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Serbia, RM, Germania, Ucraina), cofinanțare minimă 15%*).

În cadrul Programului Transnațional Dunărea au fost lansate 3 apeluri de propuneri de proiecte. Primul apel s-a desfășurat în perioada 29 martie 2016 – 09 mai 2016. În cadrul acestui apel reprezentanții RM au participat exclusiv în calitate de asociați, fără a avea drepturi depline de parteneri. Entitățile din RM nu au contribuit financiar la activitățile proiectelor.

Al II apel de propuneri de proiecte s-a desfășurat în perioada 09 mai 2017 – 06 iunie 2017. În cadrul acestui apel reprezentanții RM au participat ca parteneri în 9 proiecte, valoarea alocată pentru implementarea acestora fiind de 668.788,50 EUR.

Cel de-al III apel de propuneri de proiecte s-a desfășurat în perioada 28 ianuarie 2019 – 08 martie 2019 și despre rezultatul acestui apel se va relata în următorul raport privind asistența externă.

▪ **Programul Teritorial de Cooperare a Parteneriatului Estic Republica Moldova – Ucraina** (*perioada 2014 – 2019; 3,3 mil. EUR; țările participante: RM și Ucraina; cofinanțare minimă care trebuie asigurată: 10 %*)

În cadrul acestui program au fost implementate 12 proiecte din partea RM și 4 din partea Ucrainei. CE a aprobat cele 16 proiecte la sfârșitul anului 2016, respectiv proiectele date au fost implementate în perioada 2017-2018. Prin intermediul celor 12 proiecte implementate în cadrul Programului RM a beneficiat de 1,5 mln. EUR.

Notă: perioada de implementare pentru toate cele 16 proiecte a fost până la finele lunii aprilie 2019, iar ședința finală a Comitetului Comun de Decizie și Monitorizare al Programului dat a avut loc pe 13.06.19 la Kiev. Programul se încheie pe 30 iunie 2019.

V. ASISTENȚĂ TEHNICĂ ACORDATĂ REPUBLICII MOLDOVA ÎN PERIOADA 2017-2018

Conform prevederilor HG 377/2018, în cadrul mecanismului de coordonare și management al asistenței externe, Cancelaria de Stat este instituția națională responsabilă de asistența tehnică externă. Astfel, în cele ce urmează se prezintă situația succintă privind implementarea asistenței tehnice la nivel național în perioada anilor 2017-2018.

1. Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

Potrivit informației prezentate de către MSMPS, în cadrul autorității au fost implementate **41 de proiecte de asistență tehnică externă cu o valoare totală de 138.3 mil. EUR**. Totodată, potrivit datelor disponibile pe platforma amp.gov.md și datele oferite de partenerii de dezvoltare, sectorul coordonat de MSMPS a beneficiat de **23 de proiecte de asistență tehnică externă în sumă de 64,4 mil. EUR**.

O bună parte din partenerii de dezvoltare activi din RM au contribuit la dezvoltarea sectoarelor coordonate de către MSMPS, în top fiind SDC (cu **7 proiecte de asistență tehnică externă de 25,8 mil. EUR**), Fondul Global de Combatere a HIV/SIDA, Tuberculozei și malariei (cu **3 proiecte de asistență tehnică externă de 17,6 mil. EUR**), UE (cu **4 proiecte de asistență tehnică externă de 12,9 mil. EUR**).

2. Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului

În perioada 2017-2018, coordonatorul sectorial al asistenței externe a raportat că a implementat **42 de proiecte de asistență tehnică externă cu o valoare totală de 72,3 mil. EUR**. Potrivit datelor disponibile pe platforma amp.gov.md și datelor oferite de partenerii de dezvoltare, sectoarele coordonate de către MADRM au beneficiat de **36 de proiecte de asistență tehnică externă în sumă de 19,5 mil. EUR (UE, Agențiile ONU, USAID, ADA fiind cei mai activi în sector)**.

3. Ministerul Afacerilor Interne

Coordonatorul sectorial al asistenței externe a raportat că a implementat **31 de proiecte de asistență tehnică externă cu o valoare totală de 24,9 mil. EUR**. Totodată, potrivit datelor disponibile pe platforma amp.gov.md și datelor oferite de partenerii de dezvoltare, sectoarele coordonate de către MAI au beneficiat de **25 de proiecte de asistență tehnică externă în sumă de 18,6 mil. EUR (UE și USAID fiind cei mai activi în sector)**.

4. Ministerul Justiției

În perioada de raportare (2017-2018), în sectoarele de asistență externă coordonate de către MJ au fost implementate **4 de proiecte de asistență tehnică externă cu o valoare totală de 9.95 mil. EUR**.

USAID a venit cu cea mai mare contribuție pentru sectoarele coordonate – 4.39 mil. EUR, fiind urmată de Consiliul Europei – 2.83 mil EUR, UE – 2 mil EUR și Guvernul Republicii Italiene cu 0.73 mil EUR.

5. Ministerul Economiei și Infrastructurii (MEI)

În sectoarele de asistență externă coordonate de MEI au fost implementate **29 de proiecte de asistență tehnică externă**.

În funcție de valoarea identificată a proiectelor, cea mai multă asistență a fost oferită de către UE (**13 proiecte de asistență tehnică externă de 6,23 mil. EUR**) inclusiv prin instrumentele TAIEX și TWINNING și Banca Europeană de Investiții și Dezvoltare (**3 proiecte de asistență tehnică externă de 2 mil. EUR**).

6. Ministerul Educației, Culturii și Cercetării

În perioada 2017-2018, coordonatorul sectorial al asistenței externe a raportat că a implementat **3 de proiecte de asistență tehnică externă cu o valoare totală de 75 mil. EUR**. Totodată, potrivit datelor disponibile pe AMP și datelor oferite de partenerii de dezvoltare, sectoarele coordonate de către MECC au beneficiat de **23 de proiecte de asistență tehnică externă în sumă de 12,7 mil EUR (BM, Guvernul Japoniei și ONU fiind cei mai activi în sector)**.

7. Ministerul Finanțelor

În perioada de raportare, în cadrul sectoarelor coordonate de către MF au fost implementate **21 de proiecte de asistență tehnică externă**.

În dependență de valoarea identificată a proiectelor, cea mai mare sumă a fost oferită de către FMI, iar cele mai multe proiecte (7) au fost implementate cu suportul UE inclusiv prin instrumentele TAIEX și TWINNING.

8. Ministerul Apărării și Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene

Coordonatorii sectoriali au informat despre lipsa asistenței tehnice externe.

9. Alte instituții

În perioada 2017-2018, **Cancelaria de Stat** a beneficiat de **12 proiecte de asistență tehnică externă**, contractând proiecte în valoare de **22,9 mil. EUR**. Este important de menționat că Programul „Misiunea Înălților Consilieri ai UE pentru RM”, în valoare de 13,4 mil. EUR, fiind unul multisectorial, a fost raportat la asistența coordonată de Cancelaria de Stat. Pe lângă acest Program, cu suportul UE au fost contractate alte 5 proiecte de asistență tehnică externă (1 TAIEX) în sumă de 6,78 mil. EUR. De asemenea, Guvernul Republicii Federale Germania și SDC au acordat asistență tehnică pentru sectorul coordonat, inclusiv pentru Oficiul Prim-ministrului.

Totodată, în tabelul ce urmează se prezintă succint situația privind numărul și valoarea proiectelor de asistență tehnică de care au beneficiat alte instituții publice în perioada de referință.

	Nr. de proiecte de asistență tehnică externă	Valoarea asistenței tehnice externe, mil EUR
Cancelaria de Stat	12	22,9
Biroul Național de Statistică	7	6
Banca Națională a Moldovei	4	4,4
Centrul Național Anticorupție	6	3,2
Parlamentul Republicii Moldova	1	1,5
Consiliul Audiovizualului	2	0,6
Comisia Electorală Centrală	1	0,2
Consiliul Concurenței	2	0,08
Curtea Constituțională	1	0,07
Total	36	34,6

Suplimentar, topul instituțiilor publice naționale beneficiare de asistență tehnică se prezintă în *Anexa nr.6* la prezentul Raport.

Concluziile de bază privind asistența tehnică

1. Coordonatorii sectoriali de comun cu beneficiarii naționali au raportat că Republica Moldova, în perioada 2017-2018, a contractat asistență tehnică externă în valoare totală de **373 mil. EUR, implementând 202 proiecte de asistență externă**. În urma verificării datelor cu partenerii de dezvoltare și cu datele înregistrate pe AMP s-a constatat că de fapt ar fi fost implementate **236 de proiecte de asistență tehnică externă în sumă de 177,7 mil. EUR**.

2. **MSMPS** –lider la capitolul asistenței tehnice externe (**64,4 mil. EUR sau 36%**) din portofoliul total alocat RM. Totuși cele mai multe proiecte au fost canalizate pentru sectoarele coordonate de către **MADRM (36 de proiecte sau 15%), urmat de către MEI (29 de proiecte sau 12%)**.

3. Cel mai consistent suport sub formă de asistență tehnică externă a fost oferit de **UE**.

Astfel prin instrumentul **TWINNING** s-a oferit expertiză în cadrul a **10 proiecte**, iar prin instrumentul **TAIEX** - **84 aplicații (45 aplicații în 2017 și 39 aplicații în 2018)** depuse de RM au fost declarate eligibile. Dintre acestea, **44 de aplicații (52%)** au fost desfășurate prin misiuni ai experților internaționali, **26 de aplicații** au fost orientate pentru a prelua experiența omologilor din țările membre, iar în **14 cazuri** au fost organizate ateliere de lucru în Republica Moldova cu invitați/experti din țările membre. De cea mai multă expertiză, prin instrumentul TAIEX, **a beneficiat sectorul economic, în special segmentul de dezvoltare a IMM**.

4. Cel mai mare proiect de asistență tehnică externă oferit în perioada de referință este Programul „Misiunea Înălților Consilieri ai UE pentru RM” în valoare de 13,4 mil. EUR. Prin intermediul acestui Program a fost oferită expertiză la nivel înalt în 25 de sectoare.

5. **Majoritatea programelor SUA în RM sunt acordate de USAID**. Pe parcursul anilor 2017-2018, au fost alocate în jur de 40 mil. EUR prin intermediul a 17 proiecte de asistență tehnică ale USAID. În anul 2017 au fost debursate – 20,5 mil. EUR, iar în 2018 – 19,5 mil. EUR. Asistența acordată de USAID a fost implementată cu suportul societății civile.

6. ONU, prin intermediul a celor 12 agenții rezidente în RM, este susținătorul principal a discuțiilor privind drepturile omului și egalitatea genurilor, dar și partenerul RM în progresele sale pe calea integrării europene. În perioada 2017-2018, cu asistența familiei ONU, au derulat **23 de proiecte de asistență tehnică externă cu un buget total de 37,7 mil. EUR**. Cea mai mare parte a proiectelor au fost pentru sporirea capacităților și expertizarea **serviciilor generale de stat și serviciilor de sănătate**.

VI. PROVOCĂRI/PROBLEME ÎN PROCESUL IMPLEMENTĂRII ASISTENȚEI EXTERNE

Perioada anilor 2017-2018 a fost importantă la capitolul asistență externă, cu multe provocări și rezerve, care, examinate dintr-o altă perspectivă, pot fi considerate ca oportunități pentru un nou ciclu de programare mai eficient. Provocările identificate și raportate de către beneficiarii naționali urmează a fi abordate de comun cu comunitatea donatorilor/creditorilor, întru identificarea celor mai fezabile soluții care vor spori eficiența utilizării resurselor externe la nivel național și vor genera rezultate tangibile.

În procesul de implementare a proiectelor/programelor de asistență externă, beneficiarii naționali au identificat următoarele **probleme**:

- Instabilitate politică care afectează promovarea acordurilor de asistență externă și ulterior restructurarea, extinderea proiectelor în derulare;
- Incertitudine în privința reformei administrativ-teritoriale;
- Beneficiarii naționali nu actualizează sistematic informația despre proiectele/programele de asistență externe pe AMP, fapt ce afectează per general vizibilitatea asistenței externe;
- Evaluarea necorespunzătoare a necesităților la etapa de pregătire a proiectului;
- Lipsa corelării între activitățile, obiectivele și rezultate scontate ale proiectelor;
- Devierea implementatorilor de la obiectivele setate în documentele de proiect;
- Piața locală slab dezvoltată privind serviciile de proiectare;
- Eșuarea continuă a licitațiilor privind executarea lucrărilor în cadrul proiectelor;
- Lipsa anumitor baze de date la nivel național care ar furniza informație veridică necesară implementării proiectelor;
- Ezitarea APL de a se angaja în înființarea unor operatori regionali privind furnizarea serviciilor locale;
- Imposibilitatea asigurării de către beneficiari a prefinanțării la unele proiecte care rambursează resursele aferente cheltuielilor efectuate și verificate;
- Incapacitatea unor beneficiari de a acoperi contribuția proprie la proiecte;
- Lipsa capacităților la nivelul coordonatorilor sectoriali cât și ai beneficiarilor naționali în analiza studiilor de fezabilitate, elaborate de consultanți naționali și internaționali, întru implementarea proiectelor investiționale, fapt ce afectează sustenabilitatea proiectelor și costurile estimate de implementare;
- Interpretarea diversă a noțiunilor de asistență financiară vs tehnică de către instituțiile naționale și partenerii activi în cadrul cooperării pentru dezvoltare;
- Cadrul instituțional în anumite sectoare este slab din punct de vedere operațional, astfel delimitarea sarcinilor și responsabilităților între diferite agenții guvernamentale nu este întotdeauna clară.
- Netransmiterea, prin documente oficiale, conform legislației în vigoare, de către implementatori a activelor create în cadrul proiectelor către beneficiarii finali.
- Politica de confidențialitate a unor parteneri externi nu permite furnizarea documentației aferente proiectului privind lucrările executate/serviciile prestate, fapt ce face imposibilă înregistrarea celor din urmă în evidența contabilă a beneficiarilor naționali;
- Insuficiența gajului sau aplicarea unor coeficienți exagerați de evaluare a gajului de către Instituțiile Financiare Participante (*în cazul proiectelor care prevăd recreditarea surselor de împrumut către beneficiar*);
- Incapacitatea antreprenorilor contractați, pentru implementarea proiectelor, de a gestiona și a executa lucrările; de a mobiliza echipamentele necesare, personalul, de a forma stocuri de materiale de construcție etc.

VII. ANEXE

Anexa 1

Asistența financiară externă raportată de către autoritățile publice (2017-2018)

mil. EUR

	Minister/autoritate publica	2017	2018
1	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediu	39,90	25,60
2	Ministerul Afacerilor Interne	0,01	0,18
3	Ministerul Apărării	11,66	2,70
4	Ministerul Finanțelor	0,73	4,44
5	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	35,01	0,14
6	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	0,00	0,00
7	Ministerul Economiei și Infrastructurii	35,33	76,96
8	Ministerul Justiției	0,60	0,48
9	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	0,53	2,23
10	Cancelaria de Stat	0,41	0,42
11	Secretariatul Parlamentului	0,03	0,07
12	Aparatul Președintelui	0,00	0,00
13	Curtea de Conturi	0,00	0,00
14	Curtea Constituțională	0,01	0,00
15	Centrul Național Anticorupție	0,00	0,00
16	Serviciul Prevenirea și Combaterea Spălării Banilor	0,00	0,00
17	Serviciul de Informații și Securitate	0,00	0,00
18	Serviciul de Protecție și Pază de Stat	0,05	0,02
19	Consiliul Concurenței	0,00	0,02
20	Consiliul Audiovizualului	0,00	0,00
21	Comisia Electorală Centrală	0,05	0,15
22	Biroul Național de Statistică	0,26	0,10
23	Comisia Națională a Pieței Financiare	0,93	0,00
24	Centrul de Implementare a Reformelor	0,00	0,00
25	Agencia Relații Interetnice	0,00	0,00
26	Avocatul Poporului	0,00	0,00
27	Agencia Proprietății Publice	0,00	0,00
28	Agencia Rezerve Materiale	0,00	0,00
29	Fondul de Investiții Sociale din Moldova	3,10	4,74
30			
	TOTAL	128,60	118,25

* conform datelor raportate de către instituții

**Informație privind cele mai importante acorduri de granturi externe semnate,
perioada 2017-2018 (pe donatori)**

Donator	Acorduri de grant semnate
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	<i>Acord încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare privind implementarea Proiectului “Consolidarea cadrului instituțional al Republicii Moldova în domeniul migrației și dezvoltării, în faza a II-a în valoare de 4 mil. lei (echivalentul a 230 mii USD), semnat la 29 septembrie 2017.</i>
Comisia Europeană	<i>Acord de Grant încheiat între Republica Moldova și Uniunea Europeană privind Asistență macrofinanciară, în valoare de 40 mil EUR (echivalentul a 48 mil. USD) semnat la 23 noiembrie 2017.</i>
Guvernul Japoniei	<i>Acord de Grant, întocmit prin schimb de note, dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind implementarea Proiectului „Agricultura conservativă – dezvoltarea unui sistem durabil de gestionare a solurilor în Republica Moldova”, în valoare de 500 mil. yeni japonezi (echivalentul a 4,8 mil. USD), semnat la 07 martie 2017.</i>
Republica Federală Germania	<i>Acord de finanțare și proiect încheiat între RM, Banca Germană KfW și Primăria mun. Cahul privind implemetarea proiectului „Aprovizionarea cu apă și canalizare în raionul Cahul” semnat la 01 august 2018 (grant în valoare de 23,5 mil EUR).</i>
Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare	<i>Memorandum de Înțelegere între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova și Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare cu privire la a doua fază a Proiectului „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova”, semnat la 28.11.2018</i>
Republica Bulgaria	<i>Acord de asistență financiară încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Bulgaria, semnat la 20 decembrie 2018 (în valoare de 140 mii EUR).</i>

**Informație privind acordurile de împrumuturi externe
semnate/intrate în vigoare, perioada 2017-2018 (pe creditori)**

Creditorul	Proiectul	Suma	Data semnării/data intrării în vigoare
Proiecte finanțate din surse externe			
Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare	„Modernizarea administrării fiscale”	12,58 mil. USD	28 iunie 2016/ 25 ianuarie 2017
Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare	„Modernizarea administrării fiscale”	12,58 mil. USD	28 iunie 2016/ 25 ianuarie 2017
Banca Mondială (AID)	„Modernizarea administrării fiscale”	5,3 mil. DST (7,42 mil. USD)	28 iunie 2016/ 25 ianuarie 2017
Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă	„Reziliență Rurală (IFAD VII)”	18,2 mil. USD	11 aprilie 2017/ 14 august 2017
Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare	„Modernizarea serviciilor guvernamentale”	1,75 mil. USD	04 mai 2017/ 01 septembrie 2017
Banca Mondială (AID)	„Modernizarea serviciilor guvernamentale”	10,9 mil. DST (circa 15,0 mil. USD)	28 noiembrie 2017
Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare	„Modernizarea serviciilor guvernamentale”	5,0 mil. USD	28 noiembrie 2017
Banca Europeană de Investiții	„Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I”	80,0 mil. EUR (94,5 mil. USD)	20 decembrie 2017
Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	„Interconectarea rețelelor de energie electrică dintre Republica Moldova și România, Faza I”	80,0 mil. EUR (94,5 mil. USD)	20 decembrie 2017
Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare	„Proiectul de achiziție a locomotivelor și de restructurare a infrastructurii feroviare”	52,5 mil. EUR (65,4 mil. USD)	14 noiembrie 2014/ 17 ianuarie 2017/ 15 decembrie 2017
Asociația Internațională pentru Dezvoltare	„Modernizarea serviciilor guvernamentale”	10,9 mil. DST (circa 15,0 mil. USD)	28 noiembrie 2017/ 25 iunie 2018
Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare	„Modernizarea serviciilor guvernamentale”	5,0 mil. USD	28 noiembrie 2017/ 25 iunie 2018
Asociația Internațională	„Finanțare Adițională pentru	7,1 mil. SDR	12 martie 2018/ 19 iulie

pentru Dezvoltare	<i>Reforma Educației în Moldova</i>	(10,0 mil. USD)	2018
Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei	<i>„Procurarea ambulanțelor”</i>	12,0 mil. EUR (14,1 mil. USD)	12 iulie 2018/ 24 septembrie 2018
Asociația Internațională pentru Dezvoltare	<i>„Înregistrare și evaluare funciară”</i>	30,1 mil. EUR (35,0 mil. USD)	17 septembrie 2018/ 14 ianuarie 2019
<i>Susținerea bugetului</i>			
Uniunea Europeană	<i>„Asistență macrofinanciară”</i>	60,0 mil. EUR (70,6 mil. USD)	23 noiembrie 2017
Asociația Internațională pentru Dezvoltare	<i>„Guvernanță economică – DPO3”</i>	24,9 mil. EUR (29,1 mil. USD)	11 iulie 2018/ 20 iulie 2018

Principalele sectoare de intervenție ale partenerilor de dezvoltare în Republica Moldova

Dezvoltarea economică și oportunitățile de piață, inclusiv creșterea economică durabilă și incluzivă, protecția socială și sănătatea		Consolidarea instituțiilor și buna guvernare, inclusiv statul de drept și securitatea		Conectivitate, eficiență energetică, mediu și schimbări climatice		Mobilitatea, sprijinul pentru criteriile de referință privind liberalizarea regimului de vize și suport pentru educație, formare și cercetare		Problemele transversale, inclusiv consolidarea societății civile, promovarea drepturilor omului și a egalității de gen și îmbunătățirea comunicării strategice, inclusiv cea cu cetățenii	
<i>Dezvoltare economică</i>	BERD, UE, Germania, Suedia, USAID	<i>Justiție și afaceri interne</i>	USAID, SUA, Estonia, UE, Franța, Ungaria, Letonia, Olanda, România, Suedia, Marea Britanie	<i>Transport</i>	BEI, BERD, UE, Banca Mondială, România	<i>Liberalizarea regimului de vize</i>	Estonia, UE, Franța, Ungaria, Letonia, Olanda, Suedia, România, Marea Britanie	<i>Societatea civilă</i>	Austria, Republica Cehă, UE, Finlanda, Germania, Slovacia, Elveția, România, Polonia, Suedia, Marea Britanie, SUA
<i>Agricultură, siguranța alimentelor și dezvoltare rurală</i>	Austria, Republica Cehă, UE Letonia, Lituania, Polonia, România, SUA, Japonia, JIKA, BERD, IFAD, FAO	<i>Guvernarea democratică și administrația publică</i>	Austria, Republica Cehă, Estonia, UE, Germania, Letonia, Lituania, Olanda, Polonia, România, Elveția	<i>Energetică</i>	Banca Mondială, BEI, UE, BERD, România, Suedia, Lichtenstein	<i>Migrația (management-ul frontierei)</i>	OIM, Austria, Republica Cehă, UE, Italia, România	<i>Egalitatea de gen</i>	UN Women, PNUD, Austria, UE, Lituania, Suedia, Republica Cehă
						<i>Mobilitate</i>	Franța, UE, România		
<i>Protecția socială și sănătatea</i>	OMS, Banca Mondială, Japonia, JIKA, TIKA, Elveția, BDCE, Austria, Republica Cehă, BEI, UE, Germania, Suedia	<i>Guvernarea economică</i>	Banca Mondială, Austria, UE, Olanda, Slovacia, Marea Britanie	<i>Mediu și schimbările climatice</i>	GEF, Austria, Republica Cehă, BEI, UE, Germania, Slovacia, Elveția, Suedia, România	<i>Tineret</i>	UE, UNFPA, UNICEF, SUA	<i>Comunicare</i>	UE <i>Cele mai active state membre:</i> Marea Britanie, Suedia, Germania, SUA
						<i>Ocuparea forței de muncă și educație</i>	Banca Mondială, Austria, UE, Germania, Lichtenstein, România, Elveția		
						<i>Cultură și media</i>	Republica Cehă, Franța, UE România, Elveția, Marea Britanie		
						<i>Cercetare și inovare</i>	UE		

Sursa: Strategia Europeană Comună de Cooperare pentru Dezvoltare (Document de Programare Comună) pentru Republica Moldova, 2018;

Debursările din programele de suport bugetar de care a beneficiat Republica Moldova în anii 2017-2018

Donatorul / Acordul	2017 executat					2018 executat				
	granturi		împrumuturi		total mii lei	granturi		împrumuturi		total mii lei
	mil.EUR	mii lei	mil.dol SUA/ EUR	mii lei		mil.EUR	mii lei	mil.dol SUA/ EUR	mii lei	
Comisia Europeană	36,35	739 615,7			739 615,7					
Educația vocațională-25mil.EUR	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Liberalizarea regimului de vize (VISA Dialog)-20 mil.EUR	5,09	103 560,1			103 560,1					
Reforma în domeniul finanțelor publice-33 mil.EUR	6,40	130 238,7			130 238,7					
ENPARD (agricultura)-52,8 mil.EUR	14,86	302 318,9			302 318,9					
DCFTA (liberalizarea comerțului)-27 mil.EUR	3,00	61 049,4			61 049,4					
Alte (Suport macrofinanciar)										
Reforma poliției	7,00	142 448,6								
Banca Mondială			7,48	136 371,2	136 371,20			31,06	515 783,40	515 783,40
IDA			7,48	136 371,2	136 371,20			1,90	31 612,90	31 612,90
DPO, suport bugetar										
Consolidarea eficacității rețelei de asistență socială			2,47	47 070,9	47 070,90			0,87	14 492,2	14 492,20
Reforma în educație (modernizarea școlilor de circumscripție)			3,56	63 662,3	63 662,30					
Modernizarea sectorului sănătății			1,34	23 670,5	23 670,50			0,45	7 511,8	7 511,80
Ameliorarea competitivității			0,11	1 967,5	1 967,50			0,58	9 608,9	9 608,90
IBRD								29,16	484 170,5	484 170,50
DPO								29,16	484 170,5	484 170,50
Guvernul României			101,90	1 908 272,0	1 908 272,00					
FMI			26,46	475 892,1	475 892,10			13,36	224 363,6	224 363,60
BEI (capitalizarea ÎS Calea Ferată)								4,52	78 282,6	78 282,60
TOTAL, suport bugetar	36,3	739 615,70	135,84	2 520 535,3	3 260 151,00			48,94	818 429,60	818 429,60
TOTAL în mil. USD	40,94		135,84		176,78			48,94		48,94
Cursul de schimb	21,50					19,15		16,36		

Sursa: Ministerul Finanțelor

Lista instituțiilor beneficiare de asistență tehnică externă, 2017-2018

		Nr. Proiecte asistență tehnică externă	Valoarea asistenței tehnice externe contractate, mil.EUR	Nr.proiecte asistență tehnică externă - ajustată*	Valoarea asistenței tehnice externe, mil.EUR – ajustată*
1	Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale	41	138,3	23	64,4
2	Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului	42	72,31	36	19,51
3	Ministerul Afacerilor Interne	31	24,9	25	18,6
4	Ministerul Justiției	4	9,95	4	9,95
5	Ministerul Economiei și Infrastructurii	29	9,35	29	9,35
6	Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	3	75	23	12,7
7	Ministerul Finanțelor	21	4,19	21	4,19
8	Ministerul Apărării	0	0	0	0
9	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	0	0	0	0
10	Cancelaria de Stat	12	22,9	12	22,9
11	Biroul Național de Statistică	6	6	7	6
12	Banca Națională a Moldovei	4	4,4	4	4,4
13	Centrul Național Anticorupție	4	3,2	6	3,2
14	Parlamentul Republicii Moldova	1	1,5	1	1,5
15	Consiliul Audiovizualului	1	0,6	2	0,6
16	Comisia Electorală Centrală	1	0,2	1	0,2
17	Consiliul Concurenței	1	0,08	2	0,08
18	Curtea Constituțională	1	0,07	1	0,07
19	Alții (care nu au raportat)			39	
	TOTAL	202	372,95	236	177,65
		conform datelor raportate de către instituții		*conform datelor confruntate cu www.amp.gov.md + partenerii de dezvoltare	

Sursa: Cancelaria de Stat

Asistența externă sectorială în perioada 2017-2018

SECTORUL EDUCAȚIE

Educația constituie o prioritate națională, care are un rol primordial în crearea premiselor pentru dezvoltarea umană durabilă și edificarea unei societăți bazate pe cunoaștere.

În anul 2018, pentru sectorul „Educație”, **intrările de asistență financiară externă** au fost executate în sumă de 101,3 mil. lei ceea ce reprezintă 87 la sută din suma precizată pe an.

Din suma totală debursată la BPN în 2018, intrările din granturi pentru proiecte finanțate din surse externe au constituit cca 77%, față de valorile executate în anul 2017, iar intrările din împrumuturi externe pentru proiecte – cca 23% din total.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în sector, au fost identificați top 3 donatori/creditori, și anume: BM, Guvernul României, Banca Germană KFW.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Proiectul Reforma Învățământului în Moldova.

Scopul proiectului: îmbunătățirea calității educației, optimizarea sectorului educațional, consolidarea capacităților Ministerului Educației, Culturii și Cercetării pentru monitorizarea reformei; îmbunătățirea condițiilor de învățare în școlile de circumscripție vizate și consolidarea sistemelor de monitorizare în educație, prin promovarea reformelor eficiente în sectorul educațional. O parte din buget a fost canalizat drept resurse pentru susținerea bugetului de stat în baza realizărilor indicatorilor legați de debursare.

Creditor: Banca Mondială

Bugetul total: 50 mil. USD

Perioada de implementare: 2013-2020

Realizări majore:

- în proces de renovare 17 școli de circumscripție;
- au fost reparate capital 6 instituții de învățământ;
- au fost dotate cu utilaj și mobilier cele 6 instituții renovate;
- au fost elaborate standardele minime pentru dotarea laboratoarelor școlare de fizică, chimie și biologie.

2. „Programul de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din Republica Moldova” gestionat de FISM.

Scopul programului: reparația instituțiilor preșcolare din RM în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.436 din 10.06.2014 privind implementarea Programului de asistență tehnică și financiară acordată de Guvernul României pentru instituțiile preșcolare din RM.

Donator: Guvernul României

Bugetul total: cca 29 mil. EUR (parte componentă a grantului de 100 mil. EUR)

Perioada de implementare: 2010-2025

Realizări majore:

- renovarea/construcția a circa 850 de instituții preșcolare;
- dotarea a peste 450 de instituții preșcolare cu bunuri necesare pentru asigurarea procesului de învățământ de calitate;
- peste 80 000 de copii au beneficiat de condiții mai bune în grădinițe;
- s-au deschis peste 200 de grupe noi, respectiv a sporit capacitatea de înrolare în grădinițe.

3. Program „Învățământul liceal” (Proiectul II al Fondului de Investiții și Sociale)

Scopul proiectului: îmbunătățirea și asigurarea sustenabilității serviciilor publice din regiunea-tintă a proiectului (*10 raioane din Nordul RM și regiunile post-conflict din Transnistria*) în vederea îmbunătățirii condițiilor de trai a populației și a stării mediului din aceste zone, dar și asigurarea unei guvernări locale eficiente.

Donator: Guvernul Republicii Federale Germania

Bugetul total: 7 mil. EUR

Perioada de implementare: 2018-2020

Realizări majore:

- construcția unei grădinițe de copii după modelul „Casa pasivă”, unica construcție de acest tip certificată în regiune și cu accent pe eficiența energetică și utilizarea surselor alternative de energie;
- lucrări de renovare în școli și grădinițe;
- reparația drumurilor.

4. Programul de suport pentru implementarea reformei învățământului vocațional/tehnic (VET)

Scopul proiectului: susținerea creșterii eficienței educației profesionale, astfel fiind formată o forță de muncă competitivă pentru economia națională care să răspundă necesităților pieței muncii în termeni de calitate și cantitate, în conformitate cu cerințele actuale și viitoare ale pieței.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 25 mil. EUR (grant pentru susținerea bugetului)

Perioada de implementare: 2014-2017

Realizări majore:

- semnarea contractelor pentru modernizarea a 5 centre de excelență și alocarea bugetului necesar;
- stabilirea a 3 Comitete sectoriale care devin funcționale: comerț, alimentație publică și turism, industria ușoară (textile și confecții, încălțăminte și piele), energetică;
- dezvoltarea Cadrelor Naționale al Calificărilor Profesionale pentru cel puțin 5 profesii în fiecare dintre noile sectoare pilot;
- elaborarea și aprobarea planurilor strategice de dezvoltare pentru 5 centre de excelență;
- renovarea căminelor din cadrul a 5 centre de excelență.

Proiecte finisate:

Proiectul „Centrul de Excelență Jean Monnet pentru Studii în Integrare Economică Europeană”

Scopul proiectului: accelerarea integrării economice europene a RM în spațiul UE în cadrul Acordului de Asociere prin crearea unei baze de competențe de nivel înalt academic și profesional referitoare la studiile economice europene în RM.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 0,12 mil. EUR

Perioada de implementare: 2015-2018

Realizări majore:

- funcționari publici și reprezentanți ai societății publice instruiți;
- personal academic al universităților instruit și informat;
- cunoștințe îmbunătățite ale tinerilor lideri despre politicile UE pentru RM;
- informație diseminată între diferite părți cointeresate în ceea ce privește programele UE în domeniul integrării europene cu accent asupra programului Jean Monnet.

SECTORUL „JUSTITIA

Funcționarea eficientă a organelor justiției este un element important al unei societăți democratice, iar constituirea unui sistem judiciar independent, lipsit de influențe externe în actul de justiție este un indicator al devotamentului statului față de aspirațiile integrării europene.

În anul 2018, potrivit datelor raportate de către coordonatorul sectorial, sectorul „Justiția” nu a beneficiat de asistență financiară externă. Totodată, în anul 2017, pentru sectorul „Justiția”, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial în sumă de 233,0 mil. lei, dintre care 231,0 mil. lei erau destinate pentru implementarea Programului de suport al reformei justiției. Dat fiind faptul că, în anul 2017, având la bază percepția publică despre performanța reformelor în domeniu, Comisia Europeană a suspendat programul de suport bugetar menționat, bugetul de stat nu a beneficiat de intrări aferente nivelului de executare a acestuia. În acest context, urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul asistenței financiare externe a fost micșorat până la 0,6 mil. lei și realizat în aceeași sumă.

Proiecte/programe finisate:

1. Programul de suport al reformei justiției

Scopul: crearea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent și transparent, cu o înaltă responsabilitate publică și în conformitate cu standardele europene, pentru a asigura supremația legii și protecția drepturilor omului; de a sprijini Guvernul în punerea în aplicare a Strategiei de Reformare a Sectorului Justiției și realizarea obiectivelor sale.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 60,0 mil. EUR (inclusiv 58,2 mil. EUR grant pentru susținerea bugetului)

Perioada de implementare: 2013 – 2018

2. Proiectul „Consolidarea mecanismului de asigurare a calității asistenței juridice garantate de stat prestate copiilor”

Scopul proiectului: asigurarea calității asistenței juridice garantate de stat, acordate copiilor în contact cu legea, elaborarea standardelor de calitate și instrumentelor de monitorizare externă a calității serviciilor date.

Donator: Fondul Națiunilor Unite pentru Copii

Bugetul total: cca 1,3 mil. lei

Perioada de implementare: 2016-2017

Realizări majore: au fost elaborate standarde de calitate și instrumente de monitorizare externă a calității serviciilor de asistență juridică garantate de stat.

SECTORUL „TRANSPORT”

Transporturile și infrastructura drumurilor reprezintă un element de o importanță incomensurabilă pentru atragerea investițiilor străine în țară, asigurarea mobilității cetățenilor și facilitarea comerțului pe piețele autohtone și internaționale.

Valoarea intrărilor de asistență financiară externă în anul 2018, în sectorul „Transport”, a crescut de cca 3 ori sau cu 620,0 mil. lei față de anul 2017 și a constituit **893,5 mil. lei**, ceea ce reprezintă **52,2** la sută din suma precizată pe an. Totodată, în 2017 debursările au însumat **273,5 mil. lei** sau doar **27,4%** din suma precizată pe an.

Rata de absorbție a resurselor externe în acest sector este în continuare modestă, necesitând extinderi constante ale proiectelor, din cauza progresului lent al lucrărilor de reabilitare a drumurilor, eșuarea licitațiilor și rezilierea contractelor cu antreprenorii angajați, etc.

Din suma totală debursată în 2018, intrările din granturi pentru proiecte finanțate din surse externe au constituit **2,9%**, iar intrările din împrumuturi externe pentru proiecte – **97,1%** din total.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în sector, au fost identificați top 3 donatori/creditori, și anume: BEI, BERD și BM.

Top proiecte în derulare în sector:

3. Proiectul de reabilitare a drumurilor (faza II)

Scopul proiectului: reabilitarea următoarelor sectoare de drum: a) M2 Chișinău - Soroca - frontiera cu Ucraina; b) R14 Bălți – Sărăteni - M2; c) R1 Chișinău – Ungheni – Sculeni – frontiera cu România; d) M3 Chișinău – Comrat – Giurgiulești - frontiera cu România.

Bugetul total: 181,2 mil. EUR, dintre care împrumut BEI – 75,0 mil. EUR, împrumut BERD – 75,0 mil. EUR, grant NIP – 31,2 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2010 - 2018.

4. Proiectul de reabilitare a drumurilor (faza III)

Scopul proiectului: reabilitarea/construcția următoarelor sectoare de drum: a) Chișinău-Cimișlia, b) centura de Sud-Vest de ocolire a Chișinăului, c) centura de ocolire a Comratului, d) Hâncești-Lăpușna, e) Bălți-Sărăteni

Bugetul total: 300,4 mil. EUR, dintre care împrumut BEI – 150,0 mil. EUR, împrumut BERD – 150,0 mil. EUR și grant NIP - 0,4 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2013 - 2022

5. Proiectul „Îmbunătățirea drumurilor locale”

Scopul proiectului: îmbunătățirea accesului la obiectivele social-economice situate în zonele rurale, precum și legăturile dintre acestea, sporirea capacităților administrațiilor publice locale pentru gestionarea efectivă și eficientă a fondurilor pentru întreținerea și modernizarea drumurilor locale. Proiectul prevede lucrări de reabilitare și modernizare a circa 300 km de coridoare selectate de drumuri locale.

Bugetul total: Banca Mondială (Asociația Internațională de Dezvoltare) - 57,0 mil. DST împrumut (echivalentul a 80,0 mil. USD)

Perioada de implementare: 2016 – 2022.

Rezultate majore: Proiectele de susținere a programului în sectorul drumuri și de reabilitare a drumurilor, implementate cu suportul Instituțiilor Financiare Internaționale, vin întru realizarea obiectivului specific din Strategia de Transport și Logistică pe anii 2013-2022, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 827 din 28.10.2013: „asigurarea reabilitării, modernizării și reparației tuturor drumurilor naționale”. La situația din 31.12.2018, indicatorul de realizare „100% din rețeaua rutieră a drumurilor naționale este clasificată în stare bună sau mediocră până în 2022” atinge valoarea de 64%.

Totodată, pe parcursul perioadei 2017-2018 au fost în derulare 12 contracte de reabilitare a drumurilor, 2 contracte de reabilitare a drumurilor au fost finalizate, iar în proces de achiziție se aflau 9 contracte.

5. Proiectul de reabilitare a infrastructurii feroviare, precum și achiziție a materialului rulant

Scopul proiectului: achiziționarea noilor locomotive cu scopuri multiple, reînnoirea depoului de locomotive din Basarabeasca, reabilitarea rețelei feroviare, precum și sprijinirea procesului de restructurare a Căii Ferate prin acordarea de suport în derularea reformei instituționale.

Bugetul total: 109,25 mil. EUR, inclusiv împrumut BERD – 52,5 mil. EUR, împrumut BEI – 50,0 mil. EUR, grant NIF – 5,0 mil. EUR, grant din fondul special BERD – 0,25 mil. EUR, asistență tehnică – 1,5 mil. EUR. Împrumutul BERD se recreditează către ÎS Calea Ferată. Împrumutul BEI se utilizează pentru majorarea capitalului social la ÎS Calea Ferată.

Perioada de implementare: 2014–2021.

Rezultate majore: La 6 noiembrie 2018 a fost semnat contractul privind livrarea a 12 locomotive și reabilitarea depoului din Basarabeasca.

SECTORUL „OCROTIREA SĂNĂTĂȚII”

Sănătatea populației constituie un element de bază în dezvoltarea armonioasă a statului și un element cheie al securității economice fiind în corelație directă cu starea economiei naționale și stabilitatea politică a societății.

Conform datelor aferente BPN, în anul 2018, pentru sectorul „Ocrotirea Sănătății”, intrări de asistență financiară externă au fost planificate inițial în sumă de 414,5 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost micșorat până la 391,0 mil. lei, iar realizat la final de an în sumă de **96,3 mil. lei** sau la nivel de doar **24,6%** din suma precizată pe an. Acest fapt indică o rată de absorbție scăzută, cauzată în mare parte de lipsa prezentării ofertelor conform cerințelor solicitate în cadrul licitațiilor

petrecute repetat. Totodată, valoarea intrărilor de asistență financiară externă în anul 2018 a scăzut de cca 1,2 ori sau cu 21,3 mil. lei mai puțin față de anul 2017.

Din suma totală debursată în 2018, intrările din granturi externe au constituit **84,1%**, iar intrările din împrumuturi externe – **15,9%** din total.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în sector, au fost identificați top donatori/creditori, și anume: Organizația Mondială a Sănătății, BM, Fondul Global pentru Combaterea HIV/SIDA, Tuberculozei și Malariei, Guvernul Japoniei.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Proiectul „Modernizarea Sectorului Sănătății în Republica Moldova”

Scopul proiectului: reducerea riscurilor cheie ale bolilor netransmisibile și ameliorarea eficienței serviciilor de sănătate din RM.

Creditor: Banca Mondială

Buget total: echivalentul a 30,8 mil. USD (2 credite AID = 20 mil. DST). Din bugetul total al proiectului, 18,6 mil. DST sau cca 28,7 mil. USD reprezintă împrumut pentru susținerea bugetului, în baza realizării indicatorilor legați de debursare.

Perioada de implementare: 2015-2020

2. Proiectul privind procurarea ambulanțelor

Scopul proiectului: reînnoirea parcului de ambulanțe al Centrului Național de Asistență Medicală Urgentă Prespitalicească cu 324 de unități de tip B și C, ce contribuie la îmbunătățirea accesului populației la asistența de urgență pre-spitalicească și la calitatea serviciilor.

Creditor: Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei

Bugetul total: 12 mil. EUR

Perioada de implementare: 2018-2019.

3. Proiectul „Servicii de Sănătate Prietenoase Tinerilor (Generație Sănătoasă)” (faza finală)

Scopul proiectului: vizează îmbunătățirea stării de sănătate a tinerilor din Moldova prin creșterea cererii, accesului și gradului de utilizare a SSPT (serviciilor de sănătate prietenoase tinerilor) de calitate și a programelor de educație legate de sănătate.

Donator: Agenția Elvețiană pentru Cooperare

Buget total: 1 mil. CHF

Perioada de implementare: 2018-2020.

4. Proiectul „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Republica Moldova” (faza II)

Scopul proiectului: sporirea accesului la servicii comunitare de sănătate mintală calitative și la programe de educație pentru sănătate, în cadrul unui proces de replicare la nivel național a noului model de îngrijiri. Se promovează procesul global de regionalizare a spitalelor, prestatorii de servicii de sănătate mintală (SM) sunt sprijiniți în consolidarea eforturilor lor de prevenire și promovare în vederea îmbunătățirii nivelului de informare în domeniul SM, încurajând un comportament mai adecvat de solicitare a serviciilor de SM.

Donator: Agenția Elvețiană pentru Cooperare

Buget total: 3,2 mil. CHF

Perioada de implementare: 2018-2022.

Pe parcursul anilor de referință, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale în colaborare cu comunitatea donatorilor au înregistrat un șir de reușite prin prisma **proiectelor finalizate** cu succes, ce au contribuit esențial la fortificarea sistemului medical la nivel național.

Printre cele mai relevante se regăsesc:

1. Proiectul de regionalizare a serviciilor pediatrice de urgență și terapie intensivă (faza III)

Donator: Agenția Elvețiană pentru Cooperare

Buget total: 9,3 mil. CHF

Perioada de implementare: 2013-2018

Rezultate: Proiectul a reușit să crească șansele de supraviețuire ale copiilor în stare gravă, indiferent dacă aceștia locuiesc în oraș sau într-un sat îndepărtat din țară. Acest rezultat a fost obținut prin regionalizarea asistenței medicale de urgență și terapie intensivă pediatrică, prin instruirea la standarde Europene a personalului medical, precum și prin organizarea și dotarea cu echipament modern a numeroase unități de primiri urgențe și secții de terapie intensivă pediatrică de pe întreg teritoriul RM.

2. Consolidarea controlului tuberculozei în Moldova (2015-2017, Grant: MDA-T-PCIMU)

Donator: Fondul Global pentru Combaterea SIDA, Tuberculozei și Malariei

Buget total: 7,95 mil EUR

Perioada de implementare: 2015-2017

Rezultate: Programul a reușit diminuarea poverii tuberculozei în RM prin asigurarea accesului universal la diagnosticul și tratamentul de calitate, implementarea abordărilor durabile centrate pe pacient, consolidarea capacității de management a Programului Național de control al Tuberculozei (TB), procurarea medicamentelor antituberculoase de linia a doua pentru tratamentul pacienților cu TB-M/EDR.

3. Programul KUSANONE (2017-2018)

Donator: Guvernul Japoniei

Bugetul valorificat anii 2017-2018: circa 1,2 mil. USD

Rezultate: Sectorul Sănătății din Republica Moldova beneficiază de asistență nerambursabilă oferită de către Guvernul Japoniei, prin intermediul Programului KUSANONE din anul 2008. În perioada 2017-2018 au fost implementate proiecte ce depășesc suma totală de 1,2 mil. USD, acestea contribuind la fortificarea capacităților instituțiilor medicale raionale și municipale, prin achiziționarea echipamentului medical necesar.

SECTORUL „PROTECȚIA SOCIALĂ”

Promovarea politicii sociale bine echilibrate, incluzive, ajustate la condițiile perioadei pe care o trăim rămâne a fi o provocare continuă a MSMPS, în parcursul său ferm spre asigurarea unui nivel adecvat de bunăstare și securitate socială a tuturor membrilor societății.

În anul 2018, pentru sectorul „ Protecția Socială”, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial în BPN în sumă de 18,0 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost majorat până la 28,1 mil. lei, iar realizat la final de an în sumă de **25,2 mil. lei** sau la nivel de **89,7%** din suma precizată pe an.

Totodată, valoarea intrărilor de asistență financiară externă, reflectată în BPN, în anul 2018 a scăzut de cca 2,8 ori sau cu 45,0 mil. lei față de anul 2017. Din suma totală debursată în 2018, intrările din granturi externe au constituit **14,4%**, iar intrările din împrumuturi externe– **85,6%** din total

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în BPN per sector, au fost identificați top donatori/creditori, și anume: BM și SDC.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Proiectul „Consolidarea eficienței rețelei de asistență socială”

Scopul proiectului: ameliorarea eficienței și echității rețelei de asistență socială din Republica Moldova, prin expansiunea durabilă sub aspect bugetar și consolidarea programelor de ajutor social.

Donator: Asociația Internațională de Dezvoltare

Buget total: 37,0 mil. USD (include și resurse pentru susținerea bugetului)

Termen de implementare: 2011-2019.

2. Proiectul „Dezvoltarea capacităților statistice pe baza datelor ce țin de abilități”

Scopul proiectului: obținerea informației importante cu privire la lipsa și/sau insuficiența de competențe pe piața muncii, care este utilizată la elaborarea programelor de studii, curriculumului, fiind asigurată furnizarea competențelor necesare forței de muncă, racordarea sistemului de învățământ la nevoile pieței forței de muncă, contribuind astfel la crearea locurilor noi de muncă.

Donator: Banca Mondială

Buget total: 0,3 mil. USD

Perioada de implementare: 2016-2019.

3. Proiectul „Facilitarea implementării priorității nr.9 a Strategiei pentru regiunea Dunării”

Scopul proiectului: sprijinirea dezvoltării strategiei macro-regionale a UE pentru regiunea Dunării, consolidarea integrării teritoriale și abordarea obstacolelor comune. Republica Moldova este parte a Strategiei din anul 2010, și alături de Austria coordonează prioritatea nr.9 din Strategie care se referă la „Investiția în oameni și capacități” din cadrul obiectivului „C. Creșterea prosperității în regiunea Dunării”.

Donator: Uniunea Europeană

Buget total: 0,15 mil. EUR, dintre care 15 % contribuția Guvernului

Perioada de implementare: 2014-2020.

SECTORUL „APĂRARE NAȚIONALĂ”

În anul 2018, pentru sectorul „Apărare națională”, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial în sumă de 8,5 mil. lei. Pe parcursul anului modificări nu au fost operate, înregistrând la final de an un nivel de executare în sumă de **5,6 mil. lei** sau la nivel de **65,9 %** din suma precizată pe an. Acest fapt indică o rată de absorbție favorabilă.

Totodată, valoarea intrărilor de asistență financiară externă în anul 2018 a crescut de cca 1,4 ori sau cu 1,7 mil. lei față de anul 2017. Suma totală debursată în 2018, a constituit în totalitate intrări din granturi pentru proiecte finanțate din surse externe.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în BPN per sector, au fost identificați top 2 donatori, și anume: SUA și NATO.

SECTORUL “ORDINE PUBLICĂ ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ”

În anul 2018, pentru sectorul „Ordine publică și securitate națională”, în BPN, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial în sumă de 216,1 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost micșorat până la 213,7 mil. lei, iar realizat la final de an în sumă de **3,9 mil. lei** sau la nivel de doar **1,9 %** din suma precizată pe an. Acest fapt indică o rată de absorbție foarte scăzută cauzată de suspendarea debursărilor în cadrul programului de suport bugetar acordat pentru strategia de reformă a poliției. Totodată, valoarea intrărilor de asistență financiară externă în anul 2018 a scăzut cu cca 97% față de anul 2017. Suma debursată în 2018 a constituit în totalitate intrări din granturi pentru proiecte finanțate din surse externe.

Pentru anul 2017 au fost debursate 142,4 mil lei din contul intrărilor de surse externe la BS, cu 13,5 % mai puțin decât valoarea aprobată pentru anul 2017.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în BPN per sector, au fost identificați top 2 donatori, și anume: UE și Guvernul Poloniei.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Programul „Suport pentru Reforma Poliției”

Scopul programului: sprijinirea RM în asigurarea statului de drept, îmbunătățirea ordinii și securității publice, combaterea criminalității organizate și protecția drepturilor omului prin dezvoltarea unei forțe de poliție accesibile, responsabile, eficiente, transparente și profesionale;

Donator: Uniunea Europeană

Buget total: 57,2 mil.EUR (inclusiv 51,0 mil. EUR - grant pentru susținerea bugetului)

Perioada de implementare: 2016-2021.

SECTORUL „PENITENCIARE”

În contextul reformării sistemului penitenciar din RM, precum și din necesitatea de a continua reformele inițiate în domeniul respectiv, RM și-a propus preluarea modelelor de bune practici internaționale, prin dezvoltarea capacităților și infrastructurii sistemului penitenciar și îmbunătățirea condițiilor de detenție. Astfel, oportunitățile de dezvoltare a sistemului administrației penitenciare cu asistența partenerilor externi va permite soluționarea multiplelor probleme din sector.

În anul 2017, pentru sectorul „Penitenciare”, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial în BPN în sumă de 65,1 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost micșorat până la 20,5 mil. lei, iar realizat la final de an în sumă de **12,3 mil. lei** sau la nivel de doar **60%** din suma precizată pe an.

Totodată, valoarea intrărilor de asistență financiară externă în anul 2018 a scăzut cu 11,8 mil. lei față de anul 2017 și a constituit **0,5 mil. lei** (100% granturi), ceea ce reprezintă doar cca **2** la sută din suma precizată pe an. Situația nesatisfăcătoare privind valorificarea asistenței externe în sector este cauzată de tergiversarea implementării celui mai mare Proiect de construcție a Penitenciarului nr. 13 din Chișinău.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în sector, au fost identificați top 2 donatori/creditori, și anume: BERD și UE.

Top proiecte în derulare în sector:

Proiectul de construcție a penitenciarului din mun. Chișinău

Scopul proiectului: construcția unui penitenciar în municipiul Chișinău, pentru 1536 deținuți cu statut de reținuți, care va înlocui actualul Penitenciar nr.13 – Chișinău.

Creditor: Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei

Bugetul total: 44,5 mil. EUR, dintre care împrumut BDCE – 39,0 mil. EUR, grant BDCE – 1,0 mil. EUR, contribuția Guvernului – 4,5 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2014 - 2022.

Rezultate majore: În perioada de referință a fost demarat procesul de elaborare a documentației de proiect pentru construcția noului penitenciar. La data de 21.02.2018 a fost semnat contractul de prestare a serviciilor de proiectare a penitenciarului la etapele RIBA 3 (Royal Institute of British Architects) și RIBA 4 cu compania de proiectare „IGC Construct” SRL. Termenul de finisare a proiectului a fost de 6 luni, suma contractului fiind de 487,5 mii EUR. Documentația de proiect a fost verificată în cadrul Serviciului de stat pentru verificarea și expertizarea proiectelor și construcțiilor. Documentația de proiect de la etapele RIBA 2 și RIBA 3 a fost elaborată în volum de 100%, iar documentație de proiect de la etapa RIBA 4 în volum de 99,89%.

Proiectele finalizate în cadrul sectorului:

1. Proiectul "Inovare, dezvoltare și comunicare pentru o mai bună educație în sistemul penitenciar (IDECOM)"

Scopul proiectului: dezvoltarea și implementarea unor metode noi educaționale de formare a angajaților din penitenciare.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 0,04 mil. EUR (grant)

Perioada de implementare: 2014 - 2017

Rezultate majore: Au fost dezvoltate și implementate activități de formare ce au vizat acțiuni de dezvoltare a abilităților transversale precum inovare, antreprenoriat, comunicare, munca în echipă și abilități în utilizarea tehnologiei informației.

2. Proiectul "O nouă viață pentru tinerii delicvenți"

Scopul proiectului: sporirea incluziunii sociale a tinerilor deținuți din regiunea mun. Chișinău, prin dezvoltarea unor campanii de informare privind egalitatea de șanse pe piața muncii și a participării la programe de formare integrate

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 0,03 mil. EUR (grant)

Perioada de implementare: 2016 - 2017

Rezultate majore: au fost pregătiți 40 tineri delicvenți pentru o mai bună inserție profesională; s-a creat o rețea regională de suport; s-a creat un program model de reinserție profesională a delincvenților și implementarea pilot a acestuia.

SECTORUL "AGRICULTURA"

Luând în considerare prioritățile orientate spre îmbunătățirea nivelului de trai al populației, accesul la produse alimentare de calitate, liberalizarea schimburilor comerciale cu UE, sectorul „Agricultura” și promovarea politicilor aferente, având implicații complexe în societate, reprezintă un instrument esențial pentru atingerea acestor ținte.

În anul 2018, pentru sectorul „Agricultură”, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial în sumă de 821,4 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost micșorat până la 809,6 mil. lei, iar realizat la final de an în sumă de 307,1 mil. lei sau la nivel de doar 58,4 % din suma precizată pe an.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în BPN pentru sector, au fost identificați următorii top donatori/creditori, și anume: BM, BEI, IFAD, UE.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Programul European de Vecinătate pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (ENPARD)

Scopul programului: dezvoltarea capacităților de export a principalelor produse agroalimentare pe piața UE, îmbunătățirea condițiilor de muncă și trai în regiunile rurale sub aspectul incluziunii economice, etc.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 53 mil. EUR (inclusiv grant pentru susținerea bugetului)

Perioada de implementare: 2015-2020

Realizări majore:

- 640 fermieri au fost instruiți de către 10 prestatori de servicii, care au primit subvenții în 2017;
- 2331 fermieri au primit subvenții pentru reorganizarea și îmbunătățirea holdingurilor conform standardelor UE în 2017;
- 217 fermieri au primit subvenții pentru investiții în procesarea și marketingul produselor agricole în 2017.

2. Proiectul „Agricultura competitivă (MAC-P)

Scopul proiectului: sporirea competitivității sectorului agroalimentar al beneficiarului prin susținerea modernizării sistemului de management al siguranței alimentelor, facilitarea accesului producătorilor agricoli la piețele de desfacere și integrarea practicilor agricole de mediu și a celor de management durabil al terenurilor.

Donator: Banca Mondială

Bugetul total: 47,2 mil. USD

Perioada de implementare: 2012-2021

Realizări majore:

- 34 grupuri de producători constituite și finanțate din sursele MAC-P;
- grupurile de producători lucrează în total cca 2733,9 ha terenuri agricole. Suprafața medie de terenuri lucrate de un grup de producători este de 80,4 ha.
- sursele financiare alocate prin prisma proiectului și a contribuției producătorilor agricoli a dus la construcția a 32 de frigidere cu capacitate de peste 24 mii tone; achiziționarea 11 linii de sortare, 4 uscătorii, o linie pentru confecționarea lăzilor din carton etc.

3. Proiectul „Livada Moldovei”

Scopul proiectului: facilitarea accesului potențialilor beneficiari din sectorul horticola la resursele financiare oferite de către BEI, prin intermediul operațiunilor de creditare și operațiunilor de leasing.

Creditor: Banca Europeană de Investiții

Bugetul total: 120 mil. EUR

Perioada de implementare: 2014 - 2021

Realizări majore:

- oportunități de finanțare avantajoasă din sursele BEI pentru crearea micilor afaceri și acordarea suportului financiar la dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din ramura horticola și din industria conexă;
- dezvoltarea lanțului întreg valoric al ramurii horticole a RM prin realizarea investițiilor în sectorul dat în mărime totală de peste 690 mil. lei cu restructurarea și modernizarea a 53 de companii din sectorul privat și de stat din RM;

- înființarea și restructurarea plantațiilor horticole din RM (pomicole fructifere, nucifere, pomușoare, vița de vie) -1080 ha.

4. Programul Rural de Reziliență Economico-Climatică Incluzivă (IFAD VI)

Scopul Programului: sporirea rezilienței și a capacității de adaptare a fermierilor la modificările climatice în scopul asigurării veniturilor mai mari și mai stabile; (ii) sporirea accesului pentru dezvoltarea capacităților întreprinderilor, a serviciilor financiare și de antreprenariat; (iii) de a îmbunătăți productivitatea și competența beneficiarilor, să sporească investițiile și oportunitățile de afaceri și să îmbunătățească accesul la piață precum și reziliență contra șocurilor economice și climatice.

Creditor: Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă

Bugetul total: împrumut 10,5 mil. DST, grant 0,3 mil. DST, grant GEF – 4,26 mil. USD

Perioada de implementare: 2014-2020

Realizări majore:

- 227 granturi acordate tinerilor antreprenori;
- 305 împrumuturi acordate membrilor Asociațiilor de Economii și Împrumut;
- 3063 persoane instruite, inclusiv 1898 fermieri instruiți în domeniul aplicării tehnologiilor minime de prelucrare a solului;
- 10 localități rurale au beneficiat de granturi pentru realitare/construcția obiectelor de infrastructură economică rurală;
- 137 granturi acordate pentru procurarea tehnicii agricole la implementarea tehnologiilor minime de lucru a solului.

5. Proiectul de Reziliență Rurală (IFAD VII)

Scopul Proiectului: îmbunătățirea bunăstării populației din zonele rurale din RM și să contribuie la reducerea sărăciei. Obiectivul de dezvoltare al proiectului este sporirea rezilienței și îmbunătățirea oportunităților economice pentru cei săraci din mediul rural.

Creditor: Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă

Bugetul total: 23,7 mil. USD

Perioada de implementare: 2017-2022

Realizări majore:

- au fost acordate 9 granturi fermierilor pentru procurarea tehnicii agricole la implementarea tehnologiilor minime de prelucrare a solului.

6. Proiect Agricultura conservativă – dezvoltarea unui sistem durabil de gestionare a solurilor

Scopul proiectului: reducerea lucrărilor agricole, semănarea directă în miriște, rotația optimă a culturilor și reținerea resturilor vegetale în sol.

Creditor: Guvernul Japoniei

Bugetul total: 0,5 mil. YENI japonezi

Perioada de implementare: 2017-2018

Realizări majore:

- din valoarea grantului acordat au fost procurate: 46 Tractoare KUBOTA M8540 c/p; 60 Tractoare KUBOTA M108.

Proiecte importante finalizate în sector:

1. Programul de restructurare a sectorului vitivinicol (Filiera vinului)

Scopul proiectului: de a contribui la redresarea sectorului vitivinicol din țară și promovarea producerii vinului cu denumire de origine protejată și indicație geografică protejată.

Creditor: Banca Europeană de Investiții

Bugetul total: 75 mil. EUR

Perioada de implementare: 2010-2017

Realizări majore:

- în perioada raportată Programul a oferit oportunități de finanțare avantajoasă din sursele BEI pentru crearea micilor afaceri și acordarea suportului financiar la dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii din ramura vitivinicolă și din industria conexasă;

- în perioada raportată Programul a contribuit esențial la dezvoltarea lanțului întreg valoric al ramurii vitivinicole a RM prin realizarea investițiilor în sectorul dat în mărime totală de peste 2 000 mil. lei cu restructurarea și modernizarea a 75 de companii din sectorul privat și de stat din RM;

- reorientarea companiilor vinicole de la producerea vinului în vrac la producerea vinului îmbuteliat și penetrarea noilor piețe de desfacere internaționale.

SECTORUL „ENERGETIC”

Sectorul „Energetic” este o ramură de bază a economiei naționale și îndeplinește un rol important în implementarea cu succes a programelor de dezvoltare a economiei, precum și în menținerea stabilității sociale.

În perioada anilor 2017-2018, prin intermediul suportului financiar atras din partea partenerilor externi de dezvoltare, a fost posibilă mobilizarea unor resurse financiare importante pentru implementarea proiectelor de infrastructură energetică, atât în sistemul electroenergetic, cel de alimentare cu gaze naturale, precum și în reabilitarea și modernizarea sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică.

În anul 2018, pentru sectorul „Energetic” inițial în BPN au fost aprobate intrări de asistență financiară externă în sumă de 572,3 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost micșorat cu 225,7 mil. lei, fiind realizat la final de an în sumă de **346,6 mil. lei**, ceea ce reprezintă **61,8** la sută din suma precizată pe an. Este de menționat faptul că, valoarea intrărilor de asistență financiară externă a crescut cu 41,4 mil. lei față de aceeași perioadă a anului 2017 (fiind în sumă de **305,4 mil. lei**). Totodată, din suma totală debursată în 2018, intrările din granturi pentru proiecte finanțate din surse externe au constituit **11,1%**, iar intrările din împrumuturi externe pentru proiecte **88,9%** din total.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în BPN în sectorul Energetic, au fost identificați top 3 donatori/creditori, și anume: BERD, BEI și BM.

Top proiecte în derulare:

1. Proiectul de reabilitare a rețelelor de transport electric (Î.S. Moldelectrica)

Scopul proiectului constă în reabilitarea activelor cheie de transport ale Î.S. Moldelectrica, inclusiv proiectarea și reabilitarea unui număr de stații și linii de transport electric. Reabilitarea va avea ca rezultat o eficiență energetică sporită și stabilitate îmbunătățită a operării rețelei de transport, o precondiție necesară pentru integrarea RM în rețeaua de transport europeană ENTSO-E.

Bugetul total: 40 mil. EUR (52 mil. USD), dintre care împrumut BEI – 17 mil. EUR (21.5 mil.USD), împrumut BERD – 15 mil. EUR (21,5 mil. USD), grant NIP – 8 mil. EUR (9 mil. USD).

Perioada de implementare: 2012–2020

Pe parcursul anilor 2017-2018, **printre rezultate majore** se menționează:

- semnarea Contractului cu Energobit (Tender A Lot.1), la data de 08 februarie 2017,
- semnarea Contractului cu Tamini (Tender A Lot.2), la data de 21 februarie 2017,
- semnarea Contractului cu Siemens SRL (Tender E), la data de 21 martie 2018.

2. Proiectul „Sistemul termoenergetic al Municipiului Bălți (S.A. „CET-Nord”)”

Scopul proiectului este de a asista S.A. „CET-Nord” în implementarea unui Program de Investiții Prioritare, cu scopul de a îmbunătăți eficiența energetică și furnizarea serviciilor de alimentare cu energie termică în municipiul Bălți, precum și a reduce costurile operaționale.

Bugetul total - 10 mil. EUR, dintre care împrumut BERD – 7 mil. EUR și 3 mil. EUR – grant din fondurile Parteneriatului pentru Mediu și Eficiență Energetică în Europa de Est (ESP).

Perioada de implementare: 2014–2019

Printre **rezultate majore** obținute, pe parcursul anilor 2017-2018, evidențiem:

- semnarea a celor 5 contracte pentru fiecare din obiectivele Proiectului,
- demararea lucrărilor de construcție și montaj a echipamentelor livrate,
- construcția centralei termice pe biomasă dotată cu un cazan de model DAlessandro CS 650 cu capacitatea de 650 K-Construcția centralei de cogenerare dotată cu 4 motoare termice cu funcționare pe gaze naturale de model Jenbacher JMS 620 GS-NL,
- livrarea și instalarea a 169 puncte termice individuale (PTI) în 120 blocuri locative.

3. Proiectul Îmbunătățirea Eficienței Sectorului de Alimentare Centralizată cu Energie Termică (SACET)

Scopul proiectului constă în îmbunătățirea eficienței operaționale și viabilității financiare a SA TERMOELECTRICA și îmbunătățirea calității și fiabilității serviciilor de alimentare cu energie termică prestate populației în municipiul Chișinău.

Bugetul total: 40,5 mil. USD (împrumut BIRD)

Perioada de implementare: 2015-2020

Printre **rezultate majore** pe parcursul anilor 2017-2018, menționăm:

- reabilitarea unor segmente de rețele termice magistrale: 4182 m rețele termice bi-tubulare (8,3 km conducte termice).
- instalarea punctelor termice individuale în clădiri rezidențiale - 170 PTI și instalarea rețelelor de distribuție pe orizontală în 15 blocuri locative. Instalarea punctelor termice individuale în clădiri publice - 59 PTI;

- reconectarea instituțiilor publice la SACET cu instalarea PTI și rețelelor termice aferente - 105 PTI și 2 RT – 35 instituții publice, din care utilizate 76 PTI – 20 instituții publice;

- implementarea contractelor de consultanță: Audit de Mediu la CET-1, Asistență Tehnică pentru Atenuarea Impactului Social/Instruire în cadrul Programului de Optimizare a Personalului, elaborarea Strategiei de Comunicare pentru Termoelectrica S.A.

4. Eficiența energetică și izolarea termică a clădirilor publice din municipiul Chișinău

Scopul proiectului presupune izolarea termică a blocurilor, restaurarea acoperișului și fațadei, reparația subsolului, schimbarea geamurilor și instalarea punctelor termice individuale.

Bugetul total - 25 mil. EUR, inclusiv împrumut BERD – 10 mil. EUR, împrumut BEI – 10 mil. EUR, grant investițional – 5 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2017-2022.

Acordul de împrumut dintre Primăria Municipiului Chișinău și BEI a intrat în vigoare la 15.02.2019, iar cel încheiat între BERD și Primăria mun. Chișinău a intrat în vigoare la 27.03.2017.

Proiecte/programe importante finalizate în sector:

1. Proiectul Energie și Biomasă în Moldova (faza II)

Scopul: proiectul a contribuit la producerea sigură, competitivă și durabilă a energiei din biomasă, cea mai viabilă și accesibilă sursă de energie regenerabilă în RM. Proiectul a condus la sporirea consumului de energie din biomasă, astfel stimulând producerea durabilă de energie și dezvoltarea locală.

Donator: Uniunea Europeană

Buget total: 9,6 mil. EUR

Perioada de implementarea: 2015 – 2018

Printre **rezultate majore** obținute menționăm:

- 79 de sisteme de încălzire pe biomasă și 49 sisteme de producere a apei calde de la energia solară instalate în instituțiile publice;
- 121 de școli, grădinițe, centre comunitare, spitale au sisteme moderne de încălzire pe biomasă;
- peste 108.000 de persoane beneficiază de energie sigură, produsă în RM;
- 523 de gospodării casnice și micro-întreprinderi sunt încăzite cu energie verde datorită programului de subvenționare lansat de Proiectul Energie și Biomasă, în parteneriat cu Agenția pentru Eficiență Energetică;
- primul laborator de testare a parametrilor fizici și chimic ai biocombustibilului a fost acreditat; etc.

2. Programul „Suportul reformei în sectorul energetic”

Scopul proiectului consta în acordarea suportului Guvernului Republicii Moldova în implementarea reformelor în sectorul energetic, cu un accent special pe securitatea aprovizionării, eficiența energetică și energia regenerabilă, prin asigurarea finanțării, asistenței tehnice. S-a aprobat extinderea proiectului pentru Matricea suplimentară de politici începând cu anul 2015 cu 3 obiective noi, axate pe construcția gazoductului Ungheni-Chișinău și transpunerea Pachetului energetic nr. III.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 50 mil. EUR (grant pentru susținerea bugetului)

Perioada de implementare: 2012-2017

SECTORUL “GOSPODĂRIA DE LOCUINTE ȘI GOSPODĂRIA SERVICIILOR COMUNALE”

În anul 2018, pentru sectorul “Gospodăria de locuințe și gospodăria serviciilor comunale” inițial în BPN au fost aprobate intrări de asistență financiară externă în sumă de 120 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost micșorat până la 108 mil. lei, fiind realizat la final de an în sumă de **56,9 mil. lei**, ceea ce reprezintă **52,6** la sută din suma precizată pe an. Este de menționat faptul că, valoarea intrărilor de asistență financiară externă în BPN au crescut cu 4,2 mil lei față de anul 2017 (fiind în sumă de **52,7 mil. lei**). Din suma totală debursată în 2018, intrările din granturi pentru proiecte finanțate din surse externe au constituit **63,4%**, iar intrările din împrumuturi externe pentru proiecte **36,6%** din total.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în sector, au fost identificați următorii importanți donatori/creditori, și anume: BDCE, SDC și BERD.

Top proiecte în derulare în sector:

3. Proiectul “Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova”

Scopul proiectului constă în îmbunătățirea condițiilor generale pentru implementarea politicii de dezvoltare regională orientată către cetățean în sectoarele prioritare de prestare a serviciilor publice locale prin intermediul a 4 Domenii de Intervenție.

Donator: Uniunea Europeană, Agenția Elvețiană pentru Cooperare, Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională, Guvernul Germaniei, Guvernul României

Bugetul total: 57,4 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2016-2021

Printre **rezultate majore** pe parcursul anilor 2017-2018, menționăm:

- au fost finalizate și transferate în proprietatea APL-urilor lucrările de Construcție în cadrul proiectelor ce țin de domeniul aprovizionare cu apă și canalizare la Roșu și Costești;
- au fost finalizate și transferate în proprietatea APL-urilor proiecte detaliate de execuție pentru proiectele Leova - Iargara (aprovizionare cu apă și canalizare) și Călărași (eficiență energetică);
- au fost finalizate lucrările de construcție în cadrul proiectului de la Călărași (eficiență energetică);
- a fost creat oficial Centrul pentru Formare Continuă în domeniul eficienței energetice al Universității Tehnice din Moldova;
- lucrările de construcție pentru conectările individuale la canalizare din satul Roșu, finanțate din surse din România, au fost finalizate.

4. Proiectul „Construcția locuințelor sociale II”

Scopul proiectului constă în îmbunătățirea și creșterea fondului de locuințe date în chirie pentru familiile social-vulnerabile din RM.

Creditor: Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei

Bugetul total: 13,5 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2012-2019

Printre **rezultate majore** pe parcursul anilor 2017-2018, menționăm:

- 216 locuințe sociale construite;

- circa 650 persoane cu dizabilități severe, persoane orfane dezinstituționalizate și alte categorii de beneficiari eligibili din raioanele Nisporeni, Leova și Ialoveni au beneficiat de locuințe sociale.

5. Proiectul „Apă și Sanitație în Moldova”

Scopul proiectului constă în îmbunătățirea calității vieții și a sănătății în rândul populației rurale din Moldova, prin îmbunătățirea accesului la apă potabilă de calitate și la sisteme ecologice de sanitație.

Donator: Agenția Elvețiană pentru Cooperare

Bugetul total: 24,5 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2009-2019

Printre **rezultate majore** pe parcursul anilor 2017-2018, menționăm:

- 17,8 km aducțiuni construite;
- 107,47 km rețele interioare de distribuire a apei potabile construite;
- 5 rezervoare de apă potabilă construite;
- 2 stații de captare a apei construite;
- 3 stații de pompare a apei construite.

Proiecte importante finalizate în sector:

1. Proiectul “Migrație și dezvoltare locală” (etapa 1)

Donator: Agenția Elvețiană pentru Cooperare

Bugetul total: 3,3 mil. USD

Perioada de implementare: 2015 – 2018

Printre **rezultate** importante evidențiem:

- asigurarea accesului la o infrastructură locală îmbunătățită, la servicii publice mai bune și oportunități generatoare de venituri pentru circa 316 mii beneficiari la nivel local (inclusiv femei, copii și grupuri vulnerabile);
- autoritățile publice locale dispun de cunoștințe, abilități și instrumente necesare pentru a se implica în comun cu membrii comunității, inclusiv migranții, în proiectarea și prestarea serviciilor publice îmbunătățite (ex: apă și sanitație, educație, sociale) și a inițiativelor generatoare de venituri.

2. Proiectul “Studiul de Fezabilitate privind extinderea apeductului Chișinău – Strășeni – Călărași”

Scopul studiului consta în acoperirea cu apă potabilă prin intermediul aducțiunii regionale Chișinău – Strășeni – Călărași (cu o lungime totală de 48,5 km) a tuturor localităților din aceste raioane și realizarea sistemelor de canalizare centralizată.

Donator: Banca Germană de Dezvoltare

Bugetul total: 0,73 mil. EUR

Perioada de implementare: 2017 – 2018

SECTORUL “PROTECTIA MEDIULUI”

Sectorul “Protecția mediului” reprezintă un sector important. Scopul căruia constă în elaborarea, promovarea și implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului, utilizării raționale a resurselor naturale, schimbărilor climatice managementului deșeurilor și substanțelor chimice, gospodăririi resurselor de apă, hidroameliorației, reglementării activităților nucleare și radiologice, controlului ecologic de stat, hidrometeorologiei și monitoringului calității mediului.

În anul 2018, pentru sectorul “Protecția mediului” inițial în BPN au fost aprobate intrări de asistență financiară externă în sumă de 13,1 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost micșorat până la 4,2 mil. lei, fiind realizat la final de an în sumă de **1,9 mil. lei**, ceea ce reprezintă **45,3** la sută din suma precizată pe an. Este de menționat faptul că, valoarea intrărilor de asistență financiară externă în anul 2018 a scăzut cu 3,9 mil lei față de anul 2017 (fiind în sumă de **5,8 mil. lei**). Din suma totală debursată în 2018, intrările din granturi pentru proiecte finanțate din surse externe au constituit **100 %**, iar intrările din împrumuturi externe pentru proiecte **0,0%** din total.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în sector, au fost identificați următorii importanți donatori/creditori, și anume: UE și BM.

Top Proiecte în derulare în sector:

1. Proiectul „Consolidarea cadrului instituțional în sectorul alimentării cu apă și sanitație în Republica Moldova”(faza 1)

Scopul proiectului: îmbunătățirea stării de sănătate a populației RM în ceea ce privește bolile cauzate de apă prin coordonarea și administrarea mai eficientă a sectorului de apă și sanitație și îmbunătățirea performanțelor instituțiilor și actorilor din sector în implementarea serviciilor de apă și sanitație și gestionarea resurselor de apă într-o manieră durabilă, eficientă și echitabilă.

Donator: Agenția Elvețiană pentru Cooperare, Agenția Austriacă pentru Dezvoltare

Bugetul proiectului (grant): circa 5 mil. CHF

Perioada de implementare: 2016 - 2019

Printre **rezultatele majore** obținute în perioada 2017-2018 evidențiem:

- programul de granturi pentru ONG-uri în cadrul căruia au fost selectate 13 proiecte pentru implementare, axate în special pe soluționarea problemelor legate de managementul apei și al bazinelor hidrografice;
- organizarea instruirilor pentru reprezentanții operatorilor serviciilor de alimentare cu apă și canalizare cu scopul îmbunătățirii prestării serviciilor de calitate pentru consumatori. Cursurile au loc în cadrul Centrului de Formare Continuă de pe lângă Univesitatea Tehnică din Moldova, precum și în cadrul Centrului de Instruire Apa-Vital Iași.

Proiecte finalizate în sector:

1. Proiectul “Suport pentru procesul național de planificare a adaptării Republicii Moldova la schimbările climatice”

Scopul proiectului consta în asigurarea că RM are un sistem și capacități de planificare pe termen mediu și lung de adaptare și bugetare, contribuind la reducerea vulnerabilității populației și a sectoarelor cheie la impactul schimbărilor climatice prin sprijinirea Moldovei în procesul de elaborare a Planului Național de Adaptare, contribuind la strategiile și procesele de planificare a dezvoltării existente și pe punerea în aplicare a acțiunilor prioritare de adaptare.

Donator: Ministerul Federal al Agriculturii, Silviculturii, Mediului și Gospodăriei Apelor din Austria

Bugetul proiectului: 1,2 mil. USD

Perioada de implementare: 2013 -2017

Printre **rezultate scontate** evidențiem:

- acțiunile de Adaptare la Schimbările Climatice (ASC) au fost integrate în 4 sectoare, ceea ce a dus la elaborarea Strategiei de adaptare la silvicultură, strategiei de adaptare privind sănătatea și a recomandărilor ASC pentru sectoarele transporturilor și energiei;
- asigurarea integrării ASC în strategiile de dezvoltare socio-economică de nivel raional a fost asigurată în Sîngerei, Fălești, Nisporeni, Călărași, Basarabeasca și Leova;
- managementul datelor și calitatea serviciilor meteorologice și hidrologice ale Serviciului Hidrometeorologic de Stat (SHS) au fost îmbunătățite prin cursuri avansate de analiză a evoluției meteorologice, de prognoză și metode actuale, de utilizare a imaginilor operaționale radar și satelit și de utilizare a modelelor numerice, precum și prin pagina web optimizată a SHS;
- SHS a beneficiat de sprijin extins pentru a deveni membru al rețelei EUMetNet - o platformă online pentru serviciile meteorologice naționale ale Europei, sprijinind capacitatea națională de alertă timpurie.

2. Proiectul „Integrarea priorităților de conservare a biodiversității în politicile de planificare teritorială și practicile de utilizare a terenurilor din Moldova”

Donator: Fondul Global de Mediu

Bugetul proiectului: 0,9 mil. USD

Perioada de implementare: 2015 -2018

Printre **rezultate** importante evidențiem:

- au fost elaborate propuneri de amendamente pentru legislația existentă de mediu (*Legea Regnului Animal, Legea Regnului Vegetal, Legislația privind urbanismul și amenajarea teritoriului*), pentru asigurarea faptului că aspectele de biodiversitate și servicii ecosistemice sunt încorporate în procesul de planificare a teritoriului;
- au fost propuse recomandări de fortificare a capitolului biodiversitate și valorificarea serviciilor ecosistemice în Ghidul privind evaluarea strategică de mediu, precum și în cadrul Strategiei Moldova 2030;
- au fost elaborate Planuri de management pentru 1834 ha pășuni și 800 ha păduri comunale prietenoase biodiversității pentru 4 comunități din raioanele Soroca și Ștefan-Vodă, etc.

SECTORUL „CULTURA”

Sectorul „Cultura” în Republica Moldova reprezintă o paletă largă de activități culturale: literatura, teatrul, muzica, artele plastice, arhitectura, cinematografia, radiodifuziunea și televiziunea, arta fotografică, designul, ciroul, arta populară, arhivele și bibliotecile, editarea de cărți, cercetarea științifică, turismul cultural și altele.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Proiectul de Restaurare a Bisericii Adormirea Maicii Domnului din orașul Căușeni.

Scopul proiectului: salvagardarea Bisericii Adormirea Maicii Domnului din Căușeni – obiect de patrimoniu cultural de valoare incontestabilă, înscris în Registrul monumentelor ocrotite ale RM. Proiectul prevede lucrări de conservare/restaurare a picturii murale și arhitecturii bisericii.

Donator: Guvernul Statelor Unite ale Americii

Bugetul total: 1,15 mil. USD

Perioada de implementare: 2016-2020

Realizări majore:

- restaurare pictură, restaurare arhitectură, cercetări arheologice, amenajare rețele, administrare proiect.

Proiecte importante finisate:

Proiectul Renovarea Sălii cu Orgă

Scopul proiectului respectiv a fost de a contribui la consolidarea edificiului Sălii cu Orgă, la repararea rețelelor inginerești și electrice, a demisolului, a acoperișului, a cupolei și a fațadelor.

Donator: Guvernul României

Bugetul total: 1 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2015-2017

De asemenea, cu suportul Guvernului României a fost implementat cu succes proiectul **Restaurarea Muzeului de Arte din Chișinău** bugetul total constituind 1mil. EUR, precum și **Proiectul construcția Teatrului Hașdeu din Cahul** bugetul constituind 0,8 mil. EUR.

SECTORUL „CERCETARE ȘI INOVARE”

Sectorul „Cercetare și inovare” în Republica Moldova reprezintă un imperativ pentru procesul de dezvoltare a țării. Susținerea dezvoltării sectorului Cercetării și inovării este unul din obiectivele prioritare ale Guvernului, înscris în principalul document de dezvoltare strategică al țării Strategia Națională de Dezvoltare (SND) “Moldova 2030”. Conform *HG 350 cu privire la aprobarea priorităților de politici sectoriale pe termen mediu (2019-2021) din 18.04.2018*, sectorul cercetării și inovării a fost identificat ca domeniul prioritar asupra dezvoltării durabile a țării.

În anul 2018, pentru sectorul „Cercetare și inovare”, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial, în BPN, în sumă de 49,8 mil. Lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul a fost majorat până la 68 mil. lei, iar realizat la final de an în sumă de 31 mil. lei sau la nivel de doar 52,2 % din suma precizată pe an.

Totodată, în anul 2017, cheltuielile aferente proiectelor finanțate din surse externe în sectorul cercetare și inovare au fost executate la nivel de 35 la sută din prevederile precizate pe an. Pe de altă parte, în anul 2018, executarea cheltuielilor s-a micșorat în valori nominale cu 7,9 mil. lei față de anul 2017 executat.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor alocate în sector, cel mai important donator a fost UE precum și alți finanțatori ai sectorului cercetare și inovare.

Începând cu anul 2014, RM a devenit țară asociată la programul Orizont 2020, beneficiind de aceleași drepturi de participare ca și țările din UE. Programul Orizont 2020 contribuie la stimularea creșterii economice și crearea de locuri de muncă, punând accentul pe excelența științifică, pe poziția de lider în sectorul industrial și pe provocări societale, cu scopul de a asigura capacitatea Europei de a produce știință de clasă mondială, de a elimina barierele din calea inovării și de a facilita colaborarea sectoarelor public și privat pentru furnizarea de soluții inovative.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Proiectul „Crearea unui sistem de monitorizare inovativă transfrontalieră privind transformările ecosistemelor râurilor Mării Negre sub impactul dezvoltării construcțiilor hidroenergetice și schimbării climatice “HydroEcoNex”

Scopul proiectului: elaborarea unui sistem de monitorizare privind influența construcțiilor hidroenergetice asupra stării mediului și serviciilor ecosistemelor oferite de râurile din bazinul Mării Negre, elaborarea instrumentelor de politici și întărirea potențialului uman privind managementul integrat al resurselor de apă; diseminarea cunoștințelor și întărirea cooperării transfrontaliere

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 0,82 mil. EUR

Perioada de implementare: 2016-2020

Realizări majore:

Lansarea oficială a proiectului, semnarea Acordurilor cu partenerii proiectului, contractarea membrilor echipei de implementare a proiectului.

2. Proiectul "Materiale nanoporoase și nanostructurate pentru aplicații medicale - NANOMED".

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 0,072 mil. EUR

Realizări majore:

- a fost studiat procesul de complexare a ionilor de plumb cu pectine prin calcule termodinamice și computerizate ale constantei condiționale și diagrame de repartizare a complexilor formați în funcție de compoziția chimică a amestecului și a acidității mediului;
- s-a stabilit că valoarea absorbției ionilor metalelor grele depinde de natura ionului și de concentrația de echilibru a ionului în soluție.

3. Proiect „NanoBioMat - Materiale Biocompatibile / Bioactive Nanostructurate”

Scopul proiectului: crearea materialelor multicomponente pentru aplicații biomedicale și de a combina cunoștințele și experiența diferitelor grupuri științifice în ceea ce privește etapele interdisciplinare ale propunerii, în scopul de a livra produsul final.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 0,053 mil. EUR

Realizări majore:

- a fost elaborat și testat un număr mare de purtători de substanțe biologic-active, cum ar fi silicele macro și mezoporoase, hidrogelurile și polimerii biocompatibili, cărbuni activi în scopul de a realiza eliberarea controlată a medicamentului.

- au fost elaborate mai multe sisteme de livrare de medicamente folosind silicele poroase, nanocompozitele polimerice (filme și capsule) și silicele impregnate cu medicamente și acoperite cu polimeri biocompatibili.

Top proiecte finisate în sector:

Proiectul „Stimularea excelenței științifice și capacitatea de inovare în microscopie holografică digitală a Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei”

Scopul proiectului: stimularea excelenței științifice și capacitatea de inovare în microscopie holografică digitală a Institutului de Fizică Aplicată al Academiei de Științe a Moldovei (IFA-AȘM) prin crearea unei rețele de parteneri Twinning: Universitățea Stuttgart (USTUTT), Tampere University of Technology (TUT) și Intelligentsia Consultants (Intelligentsia).

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 0,99 mil. EUR

Perioada de implementare: 2016-2018

SECTORUL “DEZVOLTAREA MEDIULUI DE AFACERI”

Dezvoltarea sectorului privat este unul din obiectivele fundamentale ale Guvernului, înscrise în principalele documente de dezvoltare strategică ale țării. În vederea asigurării unei creșteri economice durabile, urmează să fie asigurate schimbări structurale ale economiei naționale, prin înlocuirea modelului inerțial de creștere, bazat pe consum și remitențe, în favoarea unui model dinamic, bazat pe atragerea de investiții, dezvoltarea industriilor exportatoare de bunuri și servicii. Pornind de la acest obiectiv, a fost formată viziunea strategică de dezvoltare a sectorului privat, care este reflectată într-un șir de documente strategice precum: *Strategia reformei cadrului de reglementare a activității de întreprinzător pentru anii 2013-2020*; *Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020*; *Strategia inovațională a Republicii Moldova pentru perioada 2013-2020 „Inovații pentru competitivitate”*; *Strategia națională de atragere a investițiilor și promovare a exporturilor pentru anii 2016-2020*.

Este important de menționat că în bugetul de stat este reflectată doar o mică parte din proiectele din sub-sectorul respectiv (5), ceea ce implică că estimarea valorii asistenței externe, în baza criteriului respectiv,

este irelevantă, deoarece nu reflectă suma reală a asistenței externe în sectorul de referință. Mai mult decât atât, dezvoltarea mediului de afaceri nu se reflectă separat în BPN ca sector aparte, fiind parte componentă a grupului “*Servicii în domeniul economiei*”, care cuprinde o gamă largă de servicii, făcând astfel dificilă estimarea executării bugetului pentru sub-sectorul respectiv.

În anul 2018, pentru domeniul privat, intrările de asistență financiară externă au fost aprobate inițial în sumă de 104,5 mil. lei. Ca urmare a modificărilor operate pe parcursul anului, volumul s-a micșorat până la 69 mil. lei, iar executați la final de an au fost **35,5** mil. lei, în ușoară scădere față de 2017 când acesta a atins **46,0** mil. lei.

Pentru perioada anilor 2017-2018, în baza fondurilor externe alocate în sector și reflectate în BPN: UE și BM sunt partenerii de dezvoltare lideri în debursări.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Ameliorarea Competitivității II (PAC-II)

Scopul: susținerea Guvernului în implementarea strategiilor orientate spre crearea unui mediu de afaceri favorabil, reducerea constrângerilor și costurilor pentru gestionarea afacerii, precum și dezvoltarea sectorului IMM și facilitarea accesului la finanțare pe termen mediu și lung a agenților economici autohtoni în vederea sporirii competitivității și capacităților de export.

Creditor: Banca Mondială

Bugetul total: 45,5 mil. USD, inclusiv 30,0 mil. USD - împrumut BIRD; 15 mil. USD - împrumut AID; 0,5 mil. USD - grant. Din bugetul total al proiectului, o parte reprezintă împrumut pentru susținerea bugetului, în baza realizării indicatorilor legați de debursare.

Perioada de implementare: 2014-2021

Rezultate majore:

- dezvoltarea sistemului informațional automatizat de gestionare și eliberare a actelor permise agenților economici (SIA GEAP) cu lansarea în regim de pilotare în luna iulie 2018 cu 29 de acte permise. La finele anului 2018 SIA GEAP a găzduit 80 de acte permise accesibile on-line pentru mediul de afaceri;
- efectuarea studiului anual „Cost of Doing Business”;
- co-finanțarea prin granturi a 131 IMM (anul 2017 - 66 și în anul 2018-65) pentru diverse proiecte de îmbunătățire a afacerii. Cumulativ de la începutul proiectului (2015-2018) au fost aprobate și semnate 193 de acorduri de co-finanțare prin granturi în valoare totală de 64,1 mil. lei, inclusiv din grant - circa 32 mil. lei, etc.

2. Programul EU4Business

Scopul: înlăturarea impedimentelor precum accesul limitat la finanțare, legislația împovărătoare și dificultățile întâmpinate la pătrunderea pe noi piețe, prin intermediul finanțării, al sprijinului și al formării care ajută întreprinderile mici să își atingă pe deplin potențialul. Sprijinul EU4Business a fost acordat cu ajutorul unor organizații precum BERD și BEI. Din anul 2009 până în iunie 2018, Programul a susținut 22 de proiecte în RM.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: băncile partenere au acordat împrumuturi în valoare de 194 mil. EUR IMM-ilor pe parcursul anilor 2009-2017

Perioada de implementare: 2009-2022

Rezultate: crearea a peste 28 000 de locuri de muncă, peste 66 000 de IMM-uri au beneficiat de sprijin din partea UE și 11 000 de persoane au urmat cursuri de formare.

3. Programul pentru Competitivitatea Întreprinderilor Mici și Mijlocii 2014–2020–COSME

Scopul: COSME a oferit instituțiilor de suport în afaceri, asociațiilor, clusterelor sau IMM-urilor acces la apelurile de propuneri tematice deschise periodic în cadrul Programului. Acordul privind participarea RM la COSME a fost semnat la 29 septembrie 2014.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 2,3 mlrd. EUR (pentru toate țările participante). RM este eligibilă la instrumentele COSME din cadrul Componentelor II, III și IV.

Perioada de implementare: 2014-2020.

O mare parte din proiectele în domeniul mediului de afaceri, sunt implementate de către ODIMM și cofinanțate de UE, inclusiv din cadrul programelor de cooperare transnațională.

4. “Women in Business-Promovarea antreprenoriatului în rândul tinerelor femei din regiunea Dunării”

Scopul: încurajarea femeilor tinere, cu idei inovatoare să lanseze și să dezvolte cu succes propria afacere;

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 2 021 050 EUR; grant-136 000 EUR; contribuția ODIMM- 160 000 EUR.

Perioada de implementare: 2018-2021.

5. “Jobs4Youth Oportunități comune în afaceri pentru tineri”

Scopul: susținerea a 60 de tineri (18-35 ani), din RM și Ucraina (Cernăuți, Odesa și Vinița), în inițierea unor afaceri inovatoare, cu impact puternic transfrontalier social și economic. Proiectul este finanțat de către UE în cadrul *Programului de Cooperare Transfrontalieră Moldova-Ucraina* și implementat de ODIMM în parteneriat cu Organizația “Noua Generație a Europei” din Ucraina.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 263 535 EUR; grant-234 546 EUR; ODIMM-168 011 EUR. Suma debursată cumulativ în anul 2018-194 600 EUR; ODIMM-118 894 EUR; parteneri-75 706 EUR.

Perioada de implementare: 2018-2019.

6. “Suport pentru IMM-urile din zonele rurale”

Scopul: crearea de oportunități de ocupare a forței de muncă, în special pentru femei, prin sprijin investițional și nefinanciar pentru IMM-urile rurale, având drept rezultat creșterea numărului de locuri de muncă în mediul rural.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 5 mil.EUR. În anul 2018 au fost debursați -1 128 043 EUR.

Perioada de implementare: 2018 – 2021

7. “Danube Chance 2.0-Acceptarea eșecului pentru a facilita accesul antreprenorilor la a doua șansă în regiunea Dunării”

Scopul: transformarea eșecului în experiență de învățare și promovarea imaginii pozitive pentru antreprenorii care au trecut prin dificultăți, prin instrumente de suport precum: analiza cadrului legislativ

privind antreprenoriatul și relansarea afacerii, instruirii on-line și off-line în cadrul academiei “Trial and Error”, precum și posibilitatea de a beneficia de mentorat și servicii de consultanță pentru relansarea afacerii.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 1 822 550 EUR; grant-68 340 EUR; ODIMM-80 400 EUR.

Perioada de implementare: 2018-2021

8. “Finance4Social Change-Mobilizarea resurselor financiare pentru o schimbare social pozitivă”

Scopul: facilitarea formării factorilor de decizie politică, agențiile guvernamentale, întreprinderile sociale, intermediarii financiari, catalizatorii de întreprinderi sociale, mediul academic și public pentru a furniza proiecte inovatoare de politici care vor intensifica impactul pozitiv asupra societății din regiunea Dunării.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 2 013 975 EUR; ODIMM-73 250 EUR

Perioada de implementare: 2018-2021

9. Proiectul pentru Creșterea Competitivității prin Dezvoltarea Capitalului Uman și Inovație (CE-WIN)

Scopul: susținerea creșterii orientate spre export și investiții. Proiectul sprijină sporirea capacității locale, spiritul antreprenorial, legăturile de piață, competitivitatea, inovația și creșterea în industriile cheie pentru Proiect.

Donator: Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională, Suedia și UK aid

Buget total: 28,4 mil. USD

Sectoarele susținute: vitivinicol, turism, industria ușoară, TIC și industria serviciilor creative

Perioada de implementare: 2015-2021

Sectorul privat este un recipient cheie al asistenței acordate de către Statele Unite ale Americii (prin intermediul USAID). USAID colaborează cu sectorul public și privat din R. Moldova pentru a realiza o creștere economică amplă, reducerea sărăciei și consolidarea economiei de piață.

ALTE SECTOARE

În cadrul cooperării pentru dezvoltare se regăsesc un șir de sectoare mai puțin vizibile, având în vedere că nu le sunt caracteristice investițiile de infrastructură, dar importanța acestora și implicit a suportului extern de care beneficiază nu poate fi contestată.

Astfel, în cele ce urmează se prezintă o serie de proiecte majore neatribuite sectoarelor menționate mai sus, dar care au impact intersectorial.

Top proiecte în derulare în sector:

1. Proiectul de modernizare a administrării fiscale (TAMP)

Scopul: îmbunătățirea colectării impozitelor, respectării impozitării și serviciilor pentru contribuabili;

Creditor: Banca Mondială

Bugetul total: echivalent a 20,3 mil. USD, inclusiv împrumut BIRD – 11,1 mil. EUR, împrumut AID – 5,3 mil. DST, grant – 0,3 mil. USD;

Perioada de implementare: 2017-2023

Rezultate majore:

-a fost efectuat studiul de fezabilitate aferent consolidării sistemului informațional fiscal, în care a fost conturat conceptul tehnologic de dezvoltare a sistemului informațional și Planul de implementare a sistemului.

-a fost asigurată descrierea și actualizarea a 253 procese de administrare fiscală. Acest lucru a permis depistarea și înlăturarea lacunelor existente în activitate; standardizarea procedurilor și proceselor de administrare fiscală, precum și eficientizarea proceselor de deservire a contribuabililor.

2. „Construcția punctului de trecere operat în comun a frontierei de stat Palanca pe teritoriul Republicii Moldova”

Scopul: construcția de la zero a punctului de trecere a frontierei operat în comun de Poliția de Frontieră/Serviciul Grăniceri și Serviciul Vamal ale RM și Ucrainei la Palanca, pe teritoriul RM;

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 5,6 mil. EUR, dintre care grant UE - 4,5 mil. EUR, contribuția Guvernului -1,06 mil. EUR

Perioada de implementare: 2015-2018

Rezultate majore:

- etapa de construcție lansată în mai 2017;
- fonduri adiționale în valoare de 630 mii EUR pentru construcția drumului de acces dinspre punctul vamal către traseul Odesa-Reni;
- construcția punctului de trecere a frontierei a fost finalizată și a demarat operarea sa în comun de către serviciile partenere.

3. Proiectul „Înregistrarea și evaluarea funciară,”

Scopul: înregistrarea primară și evaluarea bunurilor imobile, cât și consolidarea sistemului de administrare funciară, care vor fi realizate în parteneriat cu APL și sprijinul Agenției Proprietății Publice și Agenției Relații Funciare și Cadastru;

Creditor: Banca Mondială

Bugetul total: 35 mil.USD (30,1 mil. EUR) împrumut AID.

Perioada de implementare: 2018-2024

4. Programul „Comunitatea Mea”

Scopul: îmbunătățirea accesului cetățenilor la serviciile publice, implicarea societății civile în guvernarea locală, care va duce la transparentizarea activității APL. De asemenea, va fi continuată reforma de descentralizare și îmbunătățit managementul financiar al autorităților locale, ceea ce va asigura creșterea veniturilor primăriilor.

Donator: Agenția Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională

Bugetul total: 20,5 mil. USD (grant)

Perioada de implementare: 2018-2023

5. Proiectul Modernizarea serviciilor guvernamentale (MGSP)

Scopul: îmbunătățirea accesului, eficienței și calității prestării serviciilor administrative guvernamentale selectate; Proiectul își propune să îmbunătățească accesul, eficiența și calitatea livrării serviciilor guvernamentale prin eliminarea serviciilor depășite, diversificarea canalelor de prestare, digitizarea proceselor relevante, reducerea numărului de documente și de vizite necesare.

Creditor: Banca Mondială

Bugetul total: echivalentul a 22,4 mil. USD, inclusiv împrumut BIRD – 4,1 mil. EUR (1,75 mil. USD avans); împrumutul AID – 10,9 mil DST; grant – 0,3 mil USD; Guvernul Republicii Moldova - 2,4 mil.USD

Perioada de implementare: 2017-2023

Realizări majore:

- a fost lansat procesul de reinginerie a 3 servicii: eliberarea permisului de conducere, determinarea gradului de dizabilitate, acordarea alocației de șomaj;
- a fost elaborat studiul de fezabilitate pentru identificarea canalelor optime de prestare a serviciilor la nivel local;
- au fost elaborate proiectele caietelor de sarcini pentru crearea/actualizarea platformelor de e-guvernare-Mpower, MNotify, portalul serviciilor guvernamentale www.servicii.gov.md, etc.

6. “Dezvoltarea regională a Moldovei: Suport privind implementarea strategiei regionale cu folosirea datelor GIS”

Scopul: elaborarea unui cadru complet și eficient pentru crearea și funcționarea infrastructurii naționale privind informațiile spațiale în RM. Conform proiectului, până la finele anului 2020, pentru 5 localități din țară vor fi elaborate planuri de dezvoltare strategică fiind utilizate date geospațiale, ce vor permite stabilirea fixă a limitelor geografice ale localităților, trasarea corectă a drumurilor locale, intersectoriale, repartizarea suprafețelor de teren dintre case, etc.

Donator: Agenția de Dezvoltare a Cehiei

Bugetul total: 14,1 mil. CZK (0,6 mil. EUR)

Perioada de implementare: 2018-2020

7. Programul de suport al instituirii Zonei de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (DCFTA)

Scopul: sprijinirea punerii în aplicare a procesului DCFTA în RM și îmbunătățirea aspectelor cheie de competitivitate, în conformitate cu politicile și reformele menționate în acordul de AA/ZLSAC parafat între RM și UE în următoarele domenii:

- infrastructura calității, în special standardizare, metrologie, evaluarea conformității, testarea, acreditare și cooperarea internațională în aceste domenii, inclusiv recunoașterea;
- supravegherea și punerea în aplicare a pieței, inclusiv a produselor și serviciilor industriale și neindustriale;
- dezvoltarea și diversificarea condițiilor din RM interne și externe de piață și oportunitățile pentru IMM-uri competitivității sporite.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 30 mil. EUR (inclusiv 25 mil. EUR grant pentru susținerea bugetului)

Perioada de implementare: 2014-2017

8. Suport în implementarea Planului de acțiuni privind liberalizarea regimului de vize (VLAP)

Scopul: sporirea mobilității cetățenilor RM, asigurând totodată ordinea publică și securitatea, consolidând statul de drept și drepturile omului, în conformitate cu standardele UE.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 21 mil. EUR (inclusiv 20 mil. EUR grant pentru susținerea bugetului)

Perioada de implementare: 2014-2017

10. Proiectul *Susținerea Măsurilor de Promovare a Încrederii (CBM)*

Scopul: îmbunătățirea condițiilor de viață pe cele două maluri ale Nistrului prin creșterea oportunităților economice și crearea de locurile de muncă.

Donator: Uniunea Europeană

Bugetul total: 36 mil. EUR.

Perioada de implementare: 2009-2023

11. Reconstrucția clădirii Președinției Republicii Moldova

Scopul: renovarea și dotarea cu mobilier a clădirii Președinției RM, precum și efectuarea lucrărilor de amenajare a teritoriului.

Donator: Agenția Internațională Turcă pentru Cooperare

Bugetul total: circa 10 mil. EUR

Perioada de implementare: 2017-2018.